Алатау

Қоғамдық-саяси газет / Общественно-политическая газета

Газет 2000 жылдан шыға бастады

№ 1 (1056)

13.01.2022

alatau_offset@mail.ru
alatau.aqparat
alatau_gazeti

ҮНДЕУ

ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ОТЫРЫСЫНДА СӨЙЛЕГЕН СӨЗІ

АҚОРДА МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ ОТЫРЫСЫНДА СӨЙЛЕГЕН СӨЗІН ЖАРИЯЛАДЫ.

«ҚАСІРЕТТІ ҚАҢТАР» САБАҒЫ:
ҚОҒАМ ТҰТАСТЫҒЫ – ТӘУЕЛСІЗДІК КЕПІЛІ

Құрметті Төраға!

Құрметті Мәжіліс депутаттары!

Тәуелсіздік тарихында біз алғаш рет аса күрделі және қатерлі кезеңге тап болдық. Ел басына түскен осындай сынақты қайыспай біртұтас ел болып еңсере білдік.

Енді біз мұндай жағдайға ешқашан жол бермеуіміз қажет.

Сондықтан, еліміз душар болған ауыр қасіреттің себептерін саралап, оның салдарына нақты баға беру – алдымызда тұрған өте маңызды міндет.

Өкінішке қарай, бүгінде халық арасында осы оқиғаға байланысты түрлі қарама-қайшы, шындыққа жанаспайтын жалған ақпараттар тарап кеткенін көріп отырмыз.

Мұның, әрине, бірнеше себептері бар: кейбір азаматтарымыз ахуалды егжей-тегжей білмей тұрып, қате пікірде болса, кейбірі әдейі ақпаратты бұрмалап, жағдайды одан бетер ушықтырады.

Бірақ, бізге керегі – тек ақиқат қана.

Сол себепті, оқиғаларды мұқият зерттей отырып, айтарым: жыл басынан бері орын алған барлық жағдайлар – бір тізбектің тармақтары деуге толық негіз бар.

Ашығын айтсақ, бұл бірнеше жыл бойы алдын ала ойластырылған зұлымдықтың көрінісі. Олардың көздегені – өздерінің қатігез пиғылдарын іске асыру болғаны айдан анық.

В этом ряду находятся и беспорядки в Жамбылской области, различные провокации на межэтнической почве и другие конфликты.

Сплоченность нашего общества методично расшатывали, в том числе посредством акций протеста, согласно профессионально разработанным сценариям.

Конспиративно шла подготовка конкретных исполнителей радикальных мер.

Комитет национальной безопасности как уполномоченный орган не смог и не захотел дать четкую оценку этой подрывной работе. Не разглядел критической угрозы национальной безопасности.

Организаторам атаки оставалось найти только повод, который появился бы в любом случае.

В качестве инструмента было использовано недовольство населения из-за роста цен на автогаз.

Далее события развивались как по спирали.

На первом витке произошли митинги в ряде регионов, в частности, в Жанаозене.

На втором – подключились бандиты и мародеры.

Далее последовала «горячая» фаза уже с участием вооруженных террористов, в том числе зарубежных боевиков.

После этого стала очевидна их ключевая цель – дезорганизация институтов государственного управления, подрыв конституционного строя, в конечном итоге захват власти.

Называя вещи своими именами, и я уже заявил вчера об этом на саммите ОДКБ, против нашей страны была развязана террористическая война.

Враг показал крайнюю жестокость и готовность пойти на любые шаги.

Он сеял страх среди населения, чтобы подавить даже саму мысль о сопротивлении.

План атаки на Казахстан включал в себя целый ряд различных аспектов: военный, политический, идеологический, дезинформационный и прочие. Над подготовкой захвата власти работали профессионалы.

Коль скоро это была вооруженная агрессия со стороны международного терроризма против нашей страны, то Казахстан юридически обоснованно обратился к своим партнерам по Договору о коллективной безопасности с просьбой направить миротворческий контингент.

Необходимо понимать: на момент принятия такого решения мы могли полностью утратить контроль над Алматы, который просто был бы отдан на растерзание террористам.

Потеряв Алматы, мы потеряли бы столицу, а затем всю страну. В этом суть событий трагических январских дней.

С появлением миротворческого контингента в столице мы смогли перебросить отсюда дополнительные части спецназовцев в Алматы и спасти город.

Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымына жеке тоқталғым келеді.

Бұған қатысты түрлі қауесеттің, әсіресе, шетелде тарап жатқан жаңсақ пікірдің алдын алу қажет.

Бұл ұйым ұжымдық қауіпсіздік мәселелерімен айналысады.

Қазақстан – оның толыққанды құрылтайшысының бірі.

Осы ұйымның барлық мүшелерінен жасақталған бітімгершілік контингенті Қазақстанға уақытша мерзімге ғана келді. Оған жүктелген міндеттер нақты айқындалған.

Бұл – стратегиялық нысандарды күзету және ақыл-кеңес беріп, қолдау көрсету.

Лаңкестерге қарсы операцияны толығымен Қазақстанның күштік құрылымдары жүзеге асыруда.

Шын мәнінде, солардың жанкешті іс-әрекетінің арқасында төңкеріске жол берілген жоқ.

Пользуясь настоящей возможностью, хотел бы выразить сочувствие жителям городов, ставших объектами террористической агрессии.

Сегодня, когда эти «черные» дни уже позади, хочу отметить мужество бойцов спецподразделений МВД в отражении террористической агрессии.

Например, в Алматы небольшая группа полицейских две ночи подряд отбивала атаки бандитов, пытавшихся захватить здание Департамента полиции.

В критической ситуации достойно проявили себя и военнослужащие Министерства обороны и Службы государственной охраны.

Однако не все проявили верность своему долгу.

В ряде городов руководители ДКНБ, несмотря на достаточный боевой арсенал, не вступая в бой покинули служебные здания, оставив там оружие и секретную документацию.

Теперь хочу обозначить первые контуры работы, которую нам предстоит выполнить.

Первое. Необходимо успешно завершить антитеррористическую операцию.

Полностью восстановить правопорядок, чтобы наши граждане могли свободно ходить по улицам городов, поселков и аулов, работать и учиться, не опасаться за своих детей и близких.

В целом острая фаза контртеррористической операции пройдена.

Ситуация во всех регионах стабильная.

В связи с этим заявляю, что основная миссия миротворческих сил ОДКБ успешно завершена.

Через два дня начнется поэтапный вывод объединенного миротворческого контингента ОДКБ. Процесс вывода контингента займет не более 10 дней.

Второе. Следует найти и наказать всех боевиков и их пособников, причастных к преступлениям против мирных граждан.

Критически важно разобраться с теми, кто стоит за террористическими атаками.

Другой крайне важный момент: почему государство «проспало» наличие спящих ячеек боевиков и деятельность их командного пункта?

Почему на территории нашей страны оказалось так много нелегального оружия и спецсредств?

Почему не проводилась агентурная работа по выявлению и нейтрализации адептов терроризма?

Специальная следственно-оперативная группа должна качественно и в полном объеме выполнить свою работу, раскрыть все причины и детали трагедии.

Үшінші. Қаза болған тәртіп сақшыларының, әскери қызметшілер мен қарапайым азаматтардың отбасына көмек көрсету – біздің қасиетті борышымыз.

Бұл мәселе менің жіті бақылауымда болады.

Тұрғын үймен, оқумен және басқа да қажетті нәрсемен қамтамасыз етеміз.

Төртінші. Қысқа мерзім ішінде қираған дүние-мүлікті қалпына келтіру керек.

Толығымен қалыпты өмірге ораламыз.

Қаржы жүйесі мен көлік саласының, азық-түлік жеткізу ісінің еш кедергісіз жұмыс істеуін қамтамасыз ету қажет.

Тауарлар мен көрсетілетін қызметтердің тапшылығын, бағаның негізсіз көтерілуін болдырмау маңызды.

Үкімет комиссиясы өз жұмысын бастап кетті. Ол азаматтар мен бизнеске қолдау көрсетеді.

Мемлекет қаржылай көмекпен қатар, кәсіпкерлерге басқа да қолдау түрлерін ұсынады.

Атап айтқанда, несиелер бойынша пайыздық төлемдер, айыппұл мен өсімпұл белгілеу тоқтатыла тұрады.

Бесінші. Еліміздің қауіпсіздігін нығайту және қауіп-қатердің алдын алу үшін шұғыл шараларды жүзеге асыру қажет.

Біз сарбаздарды, әскери техника мен қару-жарақты қажетті жерге жедел жеткізу үшін әскери-көлік авиациясы паркін толықтыру ісін қолға аламыз.

Мемлекеттік шекараны нығайтуымыз керек.

Көші-қон, соның ішінде ішкі көші-қон саласын тәртіпке келтіретін кез келді.

Қару-жарақ айналымын мұқият тексеріп, оны заң тұрғысынан реттеу қажет.

Шұғыл түрде қираған ғимараттар мен арнаулы техниканы жөндеп, бейнебақылау жүйесін іске қосып, құқық қорғау органдарының қызметін қалпына келтіру керек.

Особо хочу остановиться на такой стратегической задаче, как кардинальная реорганизация всей системы обеспечения национальной безопасности.

Предстоит перестроить работу наших Вооруженных сил, правоохранительных структур, органов национальной безопасности, внешней разведки.

Все они должны слаженно работать во имя одной цели – максимально эффективной защиты наших граждан, конституционного строя и суверенитета от угроз любого характера и масштаба.

Этого требуют коренные интересы нашего государства.

Для решения данной задачи необходимо сфокусироваться на следующих приоритетах.

Первое. Внести срочные коррективы в реформирование правоохранительной системы.

Мы значительно продвинулись в деле создания сервисной модели полиции и модернизации уголовного процесса.

Но нужно быть готовыми противостоять тотальным террористическим атакам.

Командованию силовых структур незамедлительно приступить к отработке боевых навыков, оснащению эффективными средствами защиты и нападения.

Второе. Укрепить количественно и качественно Национальную гвардию.

Предстоит сформировать ее новые подразделения в регионах и усилить действующие, решить вопросы с транспортным и материально-техническим обеспечением.

Увеличить численность подразделений специального назначения МВД и Национальной гвардии.

Повысить уровень боеготовности.

Дооснастить необходимыми специальными и транспортными средствами.

Увеличить оплату труда сотрудников спецподразделений всех силовых органов.

Третье. Повысить правовую защищенность полицейских.

Ужесточить ответственность за нападения на представителей власти и неподчинение законным требованиям.

Жалғасы 4-бетте

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

БАС РЕДАКТОР БАҒАНЫ

БАРЫС ЖЫЛЫ БАҚЫТТЫ ЖЫЛ БОЛҒАЙ

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН! КҮЛЛІ МҰСЫЛМАН ҚАУЫМЫ ҮШІН ЖАҢА ЖЫЛ НАУРЫЗ АЙЫ ДЕСЕКТЕ ҚАНЫМЫЗҒА СІҢІП, СҮЙЕКТЕН ӨТІП КЕТКЕН «ГРИГОРИАН» КҮНТІЗБЕСІ БОЙЫНША ТОЙЛАНАТЫН ЖАҢА ЖЫЛ, ЯҒНИ, БАРЫС ЖЫЛЫ БОСАҒАДАН АТТАДЫ.

Алайда, қаңтар айының 4 күнінен бастау алған ереуілдер толқыны елді әрі-сәріге түсірді. Ел тыныштығын бүлдіріп, мемлекеттің іргесін шайқағысы келген терроршылар, бандиттер мемлекеттік нысандарға шабуылдап, бейбіт халықты үрейде ұстап, қантөгіс жасады. Сырттан келген арандатушылардың арбауына түсіп қалғандар да өзіміздің қаракөздер. Бейбіт шеру өткізу керектігін «диалогқа» келіп, талап-тілектерін нақты айтуды Мемлекет басшысы қанша айтса да басбұзарлыққа барғандардың кесірінен мемлекеттік қызметшілер, сақшылар, әскерилер сарбаздар, өрімдей жастар ажал құшты. Мемлекеттің іргесін шайқап, шаңырағын ортасына түсіргісі келген теріс пиғылды озбырлардың жолы кесілді. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың жедел іс-әрекетінің арқасында және бұқара халықтың күрделі жағдайға түсіністікпен қарап, Отанды, елді, жерді лаңкестерден тазартуға қолдау білдіруі елдің бейбіт өмірге қайта оралуына үлкен жол ашты.

Қауіп-қатер әліде сейіле қойған жоқ. Қараша қауымды коменданттық режимді сақтай отырып Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың айналасына топтасып, жұдырықтай жұмылуға, арандатушыларға ермеуге, жалған ақпараттар таратпауға, тек қана ресми ақпараттарға сенім артуға, күдікті адамдарды көздері шалған жағдайда дереу құқық қорғау органдарына хабарласуын сұраймыз.

Енді, өткен жылға шегініс жасап, жетістіктеріміз бен кемістіктерімізді саралап көрелік. Кейбір болжамшылардың айтуынша «сиыр жылы» тарихта көбінде ауыртпалық, дау-жанжал, қиындықтарға толы болған десті. Кеңес кезінде мақал-мәтелге айналып кеткен «Сен білесіңбе селсебет білеме» деген тәмсіл жиі айтылатын. Болжамшылар болжамын айтқанмен, алдағы күннің не боларын бір жаратушы Аллаға ғана аян екенін елдің бәрі біледі. Болжамшылар сиыр жылы «жарылыстық апаттар молайып, экономикаға қатты әсер етуі мүмкін» десе, астрологтардың кейбірі бұл пікірмен келіспей, «сиыр жылы молшылық жылы болады» деп айтқанды. «Сиыр жылы жаңбырлы болады, астық бітік шығып, молшылыққа кенелміз» деген болжамшылардың болжамы керісінше болды.

Тәуелсіздік алғалы отыз жыл болса да салт-дәстүрімізді, ұлттық құндылықтарымызды әлі бір ізге түсіре алмай отырмыз. Мүмкін бұған да ұзақ жылдар қажет шығар. Әйтседе өткенге өкпе жоқ. Жаңа күннен жақсылық күтетін қараша қауым өткен сиыр жылында біраз күйзеліп бастан өткерді. Әлемді жаулаған «Ковид» пен пандемия індетінің өршуі сәлде болса бәсеңдегені байқалады. Бірде қызыл, бірде сары, бірде жасыл жолақта тұрған қазақстандықтар вакцинаға жүгінді. Денсаулық сақшылары індетті тежеуге вакцинаның пәрмені басым екенін айғақтады. Шет мемлекеттермен қатар қазақ медицинасы да өз вакцинасын шығарып, өндіріске қосты.

Алайда, 2020 жылы басталған індеттен қазақтың небір марқасқа, айырқмеуі ақындары мен қарымды қаламгерлерінен, қоғам қайраткерлерімен небір иги-жақсыларынан көз жазып қалдық. Өзекті өртеген тағы бір екініш Жамбыл облысы Байзақ ауданындағы әскери қоймада жарылыс болып, тағыда қара жамылдық. Бұған дейінде Арыс қаласындағы әскери қоймалар жарылып, адам шығынына жол берілген-ді. Қарағанды қаласындағы Абай шахтасында метан жарылып, алты бірдей кенші апатты жағдайға ұшырады.

Сүйінші мен күйінші қатар жүріп, қуаншылық болып, Батыс және Қызылорда облыстарында туяқты мал қырылды. Ел-жұрт асарлатып, батысқа мал азығын жеткізіп, «елде болса еріңге тиеді» десті.

Шаруалар үшінде бейнетті жыл осы сиыр жылы болды. Жанар-жағармай мен азық-түлік бағасы күн сайын шарықтады. Үкімет пен жергілікті билік бағаны тежеуге дәрменсіз болды. Қыл-аяғы картоп пен сәбіз бағасы шектен шығып, Сауда және интеграция министрі Бақыт Сұлтанов көрші мемлекет Өзбекстанға барып, картоп сатып алуға келісімшарт жасады. Экономика мен тұрмыста жиі қайталанып тұратын жайт десекте, елді тығырыққа тіреген жыл осы сиыр жылына деп келді. Себеп, халықтың әлеуметтік әлсіз топтары тұрмақ, орташа жалақы алатын қауымның күнкөрісі күрт төмендеп кетті. Сол күнкөріс көріп отырған малдың өзіне азық тауып бере алмай, ал азығының бағасы аспандады.

Экономикамыз құлдырады, нарықтық жүйенің бағытымен бағаға еркіндік берген қазақ мемлекеті спорт та да ойсырай ұтылды. Токио Олимпиадасынан 83 орын алдық. Бұған дейін қазақ спортында болып көрмеген жеңіліс бокс саласында көрініс тапты. Алтыннан алқа тағады деген саңлақтарымыз қоланы қанат тұтты. Елге оралған соң, спорт саласындағы жемқорлықтың иісі, тамыр-таныстық, зілтемір көтерушілер өзіне-өзі қол салудың арты айғай шуға ұласты. Жалпы, сиыр жылы күтпеген оқиғаларға толы болды.

2021 жылда Қазақстанның жаңа тарихында Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың ұстанымы мен көзқарасына баға берілді. Оған қоса Қазақстан билігі әлі күнге дейін ресми түрде Кеңес Одағына қарсы көтеріліс немесе төңкеріс деп мойындамаған Алматы қаласында болған Желтоқсан оқиғасына биыл 35 жыл толды.

2021 жылдың басындағы ең маңызды оқиға еліміздің 5 саяси партиясы қатысқан Қазақстан Парламенті Мәжілісінің сайлауы болды. Парламент Мәжілісінде ант қабылдау барысында мемлекеттік тілде тілі күрмеліп, ант тапсыра алмаған біраз депутат елге күлкі болды. Тағы бір елеулі оқиға интернет желісінде қызу талқыға түсті. Сбербанктің цифрлық платформасын сатып алу туралы шешімнің күшін жоюға Қасым-Жомарт Тоқаевтың зейнетақы қорларын БЖЗҚ-дан шығару үшін ең төменгі жеткіліктік шегін арттыруды кейінге қалдыруына әлеуметтік желінің аса зор ықпалы тиді. Мәселен, дизель отынының тапшылығы, халықты жаппай вакцинациялаудың жүргізілуі, заңсыз кесілген ағаштар, зейнетақы шегінің бірден артып кетуі және министрдің орынбасарлары мен әкімдік деңгейде қаралатын қарапайым мәселелерге Мемлекет басшысының өзі араласуына тура келді. Қатты отын тапшылығын алаңдаздай ретке келтірмей, қоңыр күзде сарылып көмір қоймаларының алдында кезекке тұрғындарға көмір бағасының қымбаттауы үлкен резонанс туғызды.

Құрметті оқырман! «Ескіні айтпай, жаңаның жаңғыруы екі талай» деген тәмсіл бар. Жақсылығы мен жамандығы қатар өткен сиыр жылына өкпеміз жоқ. Бірақ, келеңке тұстары тарих қойнауында қалары хақ. Ақпарат саласы бойынша байырғы газет-журналдардың тыныс-тіршілігі көмескіленіп барады. Жатпай-тұрмай газет-журнал, кітап оқитындардың саны жылдан-жылға кемуде. Бұл індеттің індеті. Баспасөздің дәуірі интернетке тірелді. Бара-бара көгілдір экранындағыда саптан шығып қалуы ғажап емес. Себебі көретін жаңалығыңыз да, бейнетаспаңыз да, көретін киноңыз да интернетке жүктелген. Алайда, тарихы мен тағылымы бар баспасөз арасында газеттердің орны бір бөлек. Бұл жағынан «Алатау» қоғамдық саяси басылымы да өздерінізбен бірге. Редакция қоржынына келіп түсіп жатқан хаттар, арызшағымын арқалап келіп, түйінінің шешілуіне көмек сұрайтын талай жанның тағдыртәлейіне бір кісідей ат салыстық. Басылымға жазылу жыл бойы жалғасатынын ескеріп, сіздерге «Барыс» бақыт жылы болсын» дегіміз келеді. Ауыртпалығын ала келген бұл жылдың жақсылығында мол болғай. Тарихи деректердің айтуынша, Мұхаммед пайғабар барыс жылы туып, (570), ұлу (632) жылы қайтыс болған. 1937-1938 ж.ж. «Халық жауы» деп аталатын қанды қырғын осы барыс жылы болды; 1986 жылғы Алматыдағы Желтоқсан оқиғасы да барыс жылына тұстас келді; Алаш қайраткері Мұстафа Шоқай осы жылы туып, жылан жылы қайтыс болған (1890-1941).

Тарихи кезеңдерден шолу жасай отырып, басы қатты басталған барыс жылы берекемен бірлікті, ырыс пен ынтымақты арттырсын. Жаңадан жасақталған үкімет елді тығырықтан алып шығып, тарих парағына жазылған қаралы күндер енді болмасын. Еліміз аман, жұртымыз тыныш болып, халықтың үніне құлақ түретін мемлекет қалыптассын деп тілеу тілейік ағайын!

Айтақын МҰХАМАДИ

КӨҢІЛ АЙТУ

Алматы облысы Полиция департаменті қаңтар айында болған оқиға салдарынан қызметтік борышын атқару кезінде қаза тапқан ішкі істер және ұлттық қауіпсіздік органдары қызметкерлерінің отбасыларына, туған-туыстары мен жақындарының қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.

ЖАРҚЫН БЕЙНЕЛЕРІ ЖАДЫМЫЗДА

Өкінішке орай, олардың арасында біздің екі әріптесіміз бар. Жедел әрекет ету арнайы жасағының инспекторы **Дархан Барғанаев** пен әділет прапорщигі **Ербол Ержанов** құқықтық тәртіпті қорғауды қызметтік міндеттерін орындау барысында өмірін құрбан етіп, ел алдында берген антына адал екендерін дәлелдеді.

Әділет прапорщигі Ербол Ержанов ішкі істер органдарына 1999 жылы келіп, осы кезге дейін абыроймен қызмет атқарды. Жас қызметкерлерге тәлімгер болды. Ол екі бала тәрбиелеп өсірген ардақты әке, антына адал, үлгі тұтарлық қызметкер болды.

Полиция лейтенанты Дархан Барғанаев ішкі істер органдарына 2011 жылы қызметке келген. Қызмет атқару кезінде ол үнемі өзінің кәсіби шеберлігін арттырып, қауіпсіздікті жақсартуға ұмтылды.

Ерлікпен қаза тапқан екі қызметкер де қайтыс болғаннан кейін ҚР Президентінің Жарлығымен «Айбын» орденімен марапатталды.

Тәуелсіз елінің қауіпсіздігі мен амандығы үшін жанын құрбан еткен екі қызметкер де өмірінің соңғы сәтіне дейін Отанына, халқына берген анттарына адал болып, міндеттерін абыроймен атқарды. Олардың жарқын бейнесі біз үшін Отанға риясыз қызмет етудің, борышқа деген айбындылық пен адалдықтың айнымас белгісі болары анық.

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ ПОЛИЦИЯ ДЕПАРТАМЕНТІ

МЕДИЦИНА

БАЛАЛАРДАҒЫ ҚАНТ ДИАБЕТІ

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметіне қарағанда, әлемде әр 500-ші сәби мен әр 200-ші жасөспірім қант диабетімен ауырады екен.

Аутоиммунды аурулардың қатарына жататын қант диабетіне шалдыққан балалардың қатары ДДҰ сарапшылары айтқандай, елімізде де азаймай отыр. Жалпы бұл кеселдің туу себептерін зерттегенде бірнеше фактор әсер ететінін байқауға болады. Дәрігерлердің айтуынша, алғашқысы, тұқымқуалаушылық болса, енді бірі сәби шақтағы аурушаңдығы, инфекциялық аурулары жиі жұқтырып, әлсіреген баланың ауруға қарсы тұрар иммунитеті әлсіреуінен ұйқы безінің жұмысы дағдарып, инсулин бөлінуінің біраздан соң тоқтап қалуы себеп. Ал үшіншісі, экологияның кері әсері көрінеді.

Аурудың белгілері байқалғанда бала қайта-қайта шөлдеп, ауызы құрғап, түнде зәрі тоқтамай, кіші дәретінде қант мөлшері артып, тамаққа тәбеті де күрт өседі. Егер бала туғаннан осы аурумен ауырса жөргегі крахмалданғандай қаудырлап тұрады екен. Сонымен қатар қант диабетімен ауыратын балалардың терісінде сыздауықтың шығуы, терінің қышынуы және тез қажалып қалуы да ата-ананы алаңдатуы тиіс. Мамандар қант диабеті созылмалы ауру түріне жатқанымен, дұрыс тамақтанып, режим сақтаса қауіпті еместігін айтады. Балалардың қант диабетімен ауруында әлем бойынша қазіргі емдеу түрі ағзаны инсулинмен сырттан қамтамасыз ету болса, бүгінде оны берудің жаңа түрі қолданылуда. Бірінші классикалық түрі, шприцқаламмен егу болса, екіншісі, елімізде 2008 жылдан бері пайдаланылып жүрген инсулинді помпаны пайдалану. Бір айға қажетті қолдануының өзіне 80-90 мың теңге қажет. Бұл помпа 18 жасқа дейінгі балаларға тегін, мемлекет есебінен беріліп келеді. Жалпы қант диабетімен ауыратын бала инсулин қабылдаудың осы екі жолын да білуге тиіс. Ал екеуінің айырмашылығы қандай? Мамандар түсіндіргендей, шприц-қаламмен инсулин салынғанда ең аз мөлшер дегенде 0,5, яғни, ағзаға жарты бірлік енгізілсе, ал помпа бірліктің 0,25 көлемінде, ширегін ғана жіберуі арқылы бала ағзасына артық инсулин бармай, қажетті мөлшері ғана түседі.

Эндокринологтармен әңгімеде қаныққан бір жайт, бұл жасөспірімдерге қатысты ем түрі. Кішкентайынан режим сақтап, тамақ ішуді де, физикалық күш түсуді де (жүгіру, секіру, биге, дене шынықтыру сабағына қатысу) ата-анасы қадағалап, инсулинді қажетіне қарай есептеп енгізіп отырса, жасөспірімдік шаққа жетіп, бойында гормоналды өзгерістер жүрген уақытта, «мен есейдім, енді не ішемін, қандай спортпен шұғылданамын, қалай жүріп-тұрамын, бәрін өзім шешемін» деп қарсылық танытады екен. Осы кездері жасөспірімдердің анализдері бұзылып, ауру асқынуға бет алады. Шетелде жасөспірімдердің осы қалыптасу кезеңінде дәрігер мен ата-анаға арнайы маманданған медик-психологтар көмекке келеді. Сондай-ақ шетелдіктердің тағы бір оң тәжірибесі, бала диабетпен ауырған жағдайда мамандар үштігінің көмекке келуінің әбден қалыптасуы дер едік. Олар – жоғарыда аталған медик-психолог, диетолог және эндокринолог мамандар. Елімізде мұның барлығы бір эндокринолог дәрігердің мойнына артылып отыр.

Дүниежүзілік диабетпен күрес күніне орай, «University Medical Center» корпоративтік қорының Ана мен бала ұлттық ғылыми орталығында ашық есік күні өтті. Айта кету керек, орталықтың соматикалық бөлімінде жыл сайын 700 бала емделіп шығатын болса, соның 70-80 пайызы қант диабеті ауруын өміріне серік еткен балалар мен жасөспірімдер екен. Осы көрсеткіштің өзі біраз ойландырады емес пе?

Аида ТҰРАЛИЕВА,
ШЖҚ «Талдықорған жоғарғы медициналық колледжі» МКҚ «Мейіргер ісі» 502 тобының түлегі.

Алатау
Кабанбай батыр кошесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ПОСОБИЯ

КАКОГО РАЗМЕРА ВЫПЛАТЫ В НОВОМ ГОДУ

В связи с увеличением месячного расчетного показателя в наступившем году должны вырасти пособия для казахстанских мам. А некоторые из них смогут претендовать и на увеличение социальных выплат. Кто и сколько получит, читайте в материале NUR.KZ.

Размер месячного расчетного показателя (МРП) с наступлением нового года вырос на 5% до 3 063 тенге. Соответственно, также на 5% выросли зависящие от МРП пособия, платежи в бюджет, вычеты и так далее. Чаще всего пособия, которые измеряются в месячных расчетных показателях, выплачиваются новоиспеченным мамам и семьям с детьми. Рассмотрим их новые размеры.

Пособие на рождение ребенка

После рождения ребенка и получения соответствующего свидетельства работающие и неработающие казахстанки имеют право оформить единовременное государственное пособие на рождение. Подать заявку на данную выплату все родившие женщины могут через банковское мобильное приложение, портал Электронного правительства или ЦОН.

Отметим, что на каждого родившегося ребенка нужно подавать отдельную заявку. То есть пособие в таком случае увеличится в разы.

Размер пособия за первых трех детей составляет 38 МРП или 116 394 тенге в наступившем году, за четвертого и последующих — 63 МРП или 192 969 тенге.

Выплата по уходу за ребенком

Одновременно с пособием на рождение можно оформить ежемесячную выплату по уходу за ребенком до года. То есть сделать это можно сразу после получения свидетельства о рождении также в банковском мобильном приложении, на сайте Электронного правительства или в ЦОНе.

Неработающие женщины при этом получают пособие из государственного бюджета. В наступившем году оно будет следующих размеров: на первого ребенка — 5,76 МРП или 17 642,88 тенге; на второго — 6,81 МРП или 20 859,03 тенге; на третьего — 7,85 МРП или 24 044,55 тенге; на четвертого и последующих — 8,9 МРП или 27 260,7 тенге.

Пособие для многодетных семей

Если казахстанка родила четвертого ребенка, то ее семья считается многодетной и ей назначается соответствующее пособие, размеры которого теперь будут следующими: на четверых детей — 16,03 МРП или 49 099,89 тенге; на пятерых — 20,04 МРП или 61 382,52 тенге; на шестерых — 24,05 МРП или 73 665,15 тенге; на семерых — 28,06 МРП или 85 947,78 тенге; на восьмерых и более детей — 4 МРП или 12 252 тенге на каждого ребенка.

Матпомощь для заслуженных многодетных матерей Многодетным казахстанкам, награжденным подвесками «Алтын алқа», «Күмісалқа» или получившим ранее звание «Мать-героиня», награжденным орденами «Материнская слава» I и II степени, также предусмотрено специальное государственное пособие. Размер пособия равен 6,4 МРП, что в наступившем году составляет 19 603,2 тенге.

Когда и на сколько вырастут соцвыплаты для декретниц

Работающие казахстанские мамы после выхода в декретный отпуск должны получить единовременную социальную выплату в связи с беременностью и родами и после родов — ежемесячные соцвыплаты по уходу за ребенком до года вместо аналогичного госпособия для неработающих женщин.

При этом размер соцвыплат зависит не от расчетных показателей, а от среднемесячной зарплаты получательницы, на основе которой работодатель рассчитывал и перечислял социальные отчисления в Государственный фонд социального страхования.

Максимальная зарплата, которая учитывается для определения суммы социального отчисления равна семи минимальным заработным платам (МЗП). Получается, что и при расчете социальной выплаты учитывается зарплата, которая равна максимум семь МЗП, даже если она больше. При этом напомним, что если еще в прошлом году МЗП была равна 42 500 тенге, то с наступившего года ее размер составляет 60 000 тенге.

Таким образом максимальная зарплата, которая учитывалась для социального отчисления, в прошлом году была равна 297 500 тенге, а теперь — 420 000 тенге. Получается, что за казахстанок, которые получают зарплату размером более 297 500 тенге, работодатели теперь будут уплачиваться более высокие социальные отчисления.

В связи с этим постепенно увеличится и средний размер зарплаты, учитываемый при расчете социальных выплат получательницы с такими доходами. Например, единовременная выплата в связи с беременностью и родами обычно равна 4,2 среднемесячной зарплаты за последний год.

В прошлом году при среднемесячной зарплате 297 500 тенге и более, получательницы с относительно большими доходами могли получить максимум 1 249 500 тенге. А с текущего года при среднемесячной зарплате в 420 000 тенге и более максимальная соцвыплата вырастет до 1 764 000 тенге.

Ежемесячная соцвыплата по уходу за ребенком после удержания пенсионного взноса равна 0,36 среднемесячной зарплаты за последние два года. В прошлом году это было максимум 107 100 тенге, а с этого года максимальная выплата будет равна 151 200 тенге. Рост МЗП при этом не должен повлиять на размеры соцвыплат получательниц с зарплатами ниже максимальных.

МЕДИЦИНА

КАК САМОСТОЯТЕЛЬНО ОБНАРУЖИТЬ РАК МОЛОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ

Рак молочной железы – самая распространенная форма злокачественных заболеваний у женщин в экономически развитых странах. Чаще всего он развивается в возрасте 55-65 лет, однако известны и случаи развития рака молочной железы в более раннем возрасте.

Первым признаком заболевания часто является появление плотного, обычно безболезненного узла. Он может находиться в любом участке молочной железы, но излюбленной локализацией бывает верхняя наружная её часть.

Женщина, может обнаружить у себя опухолевидное образование величиной не менее 0,5-1см в диаметре. При увеличении опухоль может прорастать в окружающие ткани, что приводит к втяжению пли уплотнению кожи над ней. Помимо узловой формы, иногда встречается рак, который начинается в виде экземы или мокнутия в области соска. Если опухоль расположена в молочных протоках, то это может сопровождаться кровянистыми выделениями из соска. Для того чтобы самой уметь выявить признаки заболевания, следует выполнять несколько несложных процедур самообследования.

Осмотр молочных целесообразно проводить один раз в месяц на 6-13 день, считая от первого дня менструации. Перед принятием гигиенической ванны или душа тщательно осмотрите снятое белье и убедитесь в отсутствии каких-либо пятен на местах соприкосновения соска с бельем.

Встаньте перед зеркалом прямо. Внимательно осмотрите свои молочные железы. Обратите внимание, нет ли каких-либо выпячиваний, втяжений или других нарушений формы желез. Убедитесь в том, что они одинаковые по форме и размеру, а нижние их границы расположены на одном уровне.

1. Повернитесь вполоборота направо — осмотрите левую железу.

2. Далее повернитесь вполоборота налево — осмотрите правую железу.

3. Заложите руки за голову и в этом положении осмотрите обе молочные железы. В этом же положении (руки за головой) повернитесь вполоборота направо. Точно также повернитесь вполоборота налево и осмотрите правую молочную железу. В конфигурации желез не должно быть отклонений от нормы и в положении с поднятыми руками.

4. Правой ладонью плашмя ощупайте левую молочную железу — нет ли затвердений, опухоли. Если железа больших размеров, то необходимо поддержать ее снизу: левой рукой левую железу, правой — правую, а ладонью противоположной руки плашмя ощупать попеременно молочные железы.

5. Затем осторожно сожмите каждый сосок по отдельности между большим и указательным пальцами, посмотрите, не выделяется ли жидкость.

6. Теперь лягте, правую руку заложите за голову, а ладонью левой руки ощупайте правую молочную железу. Подобным образом обследуйте левую железу. Ложась на кушетку, положите под правую лопатку маленькую подушку или сложенное в несколько раз одеяло и опустите правую руку. Пальцами левой руки ощупайте правую молочную железу и правую подмышечную впадину. Кончиками пальцев тщательно прощупайте всю молочную железу. Продвигать пальцы надо по часовой стрелке от центра к периферии так, чтобы был прощупан каждый участок. Затем то же самое надо проделать с другой стороны. Правой ладонью плашмя ощупайте левую молочную железу: нет ли затвердений, опухоли.

Запомните «сигналы тревоги»: плотный узел в молочной железе; изменение очертаний железы; приподнятость железы; складки или углубления на коже; втяжение соска; кожа, напоминающая корочку лимона;

кровянистые или другие выделения из соска.

Если вы обнаружили один из этих симптомов, постарайтесь в ближайшее время обратиться к врачу по месту медицинского обслуживания.

Не лечитесь самостоятельно или по совету знакомых. Применение грелок, припарок, компрессов без рекомендации врача может привести к тяжелым последствиям. Приучите себя ежемесячно проводить самообследование молочных желез. Особенно важно выполнять этот совет женщинам старше 35 лет.

Факторы риска: возраст; травмы молочной желез; не леченные доброкачественные новообразования молочной железы; стрессы; раннее половое созревание и поздний климакс; воспалительные гинекологические заболевания; нерожавшие и не кормящие женщины

Рекомендации: женщинам, старше 35 лет, делать УЗИ и маммографию молочных желез один раз в два года: ежегодный осмотр у гинеколога

Рак молочной железы в настоящее время надежно излечим.

Помните, чем раньше обнаружена опухоль, тем успешнее будет лечение.

Будьте внимательны к своему здоровью!

Айбат ТУРАР,
ГКП на ПХВ «Талдыкорганский высший медицинский колледж «СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО» 502 группа.

РОЛЬ МЕДСЕСТРЫ КАРДИОЛОГИЧЕСКОГО ОТДЕЛЕНИЯ

Если Вы перенесли операцию на сердце – либо стентирование коронарных артерий, либо шунтирование, либо и то, и другое. Что это значит по большому счету? Это значит, что современные медицинские технологии подарили вам второй шанс обрести здоровое сердце, у вас вновь хорошее кровоснабжение миокарда, вы снова можете жить без боли в сердце, не бояться физических нагрузок.

Этап реабилитации после шунтирования очень важен. Реабилитацию после шунтирования следует разделить на три этапа. Первый этап начинается еще в стационаре, когда пациент начинает делать под контролем врача дыхательные упражнения и начинает ходить.

С целью профилактики расхождения грудины в первые 2–3 мес не рекомендуется: в положении лежа закладывать руки за голову; разводить руки в разные стороны; отводить руки за спину (в разных положениях); скрещивать руки перед собой; поднимать обе руки вверх; выполнять упражнения двумя руками; передвигаться по кровати, опираясь двумя руками; в положении лежа поднимать ноги вверх; в положении лежа выполнять упражнение □велосипед□; выполнять наклоны туловища вперед, в стороны, назад, вращение туловища; спать в положении на животе или на боку; подтягиваться;выполнять отжимание (даже от перил).

Советы по поводу грудного корсета: Корсет надевают на нижнее белье, изготовленное из хлопчатобумажной ткани и не раздражающее послеоперационный шов. Категорически не рекомендуется надевать его на голое тело!

•Корсет следует надевать лежа на спине.

•Послеоперационный корсет носят до 3 мес после операции круглосуточно.

•Обязательно необходим отдых от ношения корсета. Периодически на 15–20 мин расстегивайте липучки или крючки. Совершать резкие движения в такие минуты категорически запрещается!

•Помните о том, что корсет должен быть застегнут достаточно плотно, чтобы грудина была неподвижна и хорошо заживала. Сделайте максимально глубокий вдох, затем плотно застегивайте корсет.

Далее второй этап реабилитаций продолжается в санатории или в реабилитационных центрах. Третий этап – амбулаторный. Это самостоятельные тренировки в домашних условиях под четким руководством лечащего кардиолога или терапевта, который с помощью нагрузочных проб может оценит в правильном ли режиме, Вы тренируетесь.

Если пациент после операции на сердце не занимается своим здоровьем, не посещает кардиолога, то очень высокий процент таких больных снова попадает на операционный стол через несколько лет, т. к. заболевание сердца является хроническим и требует постоянной профилактики рецидива!

Асем ТОКТАКМЕТОВА,
студентка ГКП на ПХВ «Талдыкорганский высший медицинский колледж», «Прикладной бакалавр» СД-313 группа.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ

ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ОТЫРЫСЫНДА СӨЙЛЕГЕН СӨЗІ

Жалғасы. Басы 1-бетте

Четвертое. Кардинально повысить боеспособность армии.

В кратчайший срок создать командование Сил специальных операций.

Пятое. Пересмотреть принципы организации и управления Пограничной службой.

Провести ревизию реформ, которые сместили акцент с войсковой охраны государственной границы на оперативные методы работы.

Шестое. Полностью перестроить деятельность разведывательного сообщества, включая внешнюю, военную, криминальную и финансовую разведку.

Седьмое. Обеспечить эффективную координацию между различными силовыми структурами.

Актуализировать алгоритмы действий госорганов в кризисных ситуациях, усилить межведомственную координацию.

Наладить оперативную и военно-техническую совместимость всех силовых структур.

Восьмое. Обеспечить самостоятельность силовых структур при принятии решений, повысить уровень ответственности их руководителей.

Девятое. Реализовать комплекс системных мер по противодействию религиозному экстремизму.

Обеспечение благополучия и качества жизни – главная задача государства. Эти слова следует перевести в плоскость реальных дел.

Доходы всех групп населения должны расти по мере роста экономики. Это непреложная аксиома, которая в нашем случае не работает.

Созданная в стране социально-экономическая система показала достаточную эффективность в обеспечении общего роста национального дохода, но при этом является неэффективной в его распределении, и вы это хорошо понимаете и знаете.

Ключевыми выгодоприобретателями экономического роста стали финансово-олигархические группы.

Сложившиеся олигополии серьезно ограничили развитие свободного рынка и снизили конкурентоспособность страны.

Ең алдымен, еліміздің жаңа экономикалық тұрығын қалыптастыруды мықтап қолға алу қажет.

Экономикалық саясатымыздың мақсаты – айқын. Бұл – заман талабына сай әлеуметтік бағдары бар нарықтық экономика құру және дамыту.

Бұл жүйенің өзегінде қоғам алдындағы жауапкершілігін сезіне білетін кәсіпкерлеріміздің айқындық тобы тұратыны анық. Яғни, бұл – өзінің және балаларының тағдырын Қазақстанмен ғана байланыстыратын кәсіпкерлер.

Дәл осындай кәсіпкерлер ел болашағы үшін өзіне жауапкершілік алуға дайын.

Сол себепті, кәсіпкерлікті дамыту үшін жүйелі жұмыс атқару өте маңызды.

Мен бизнеске түскен бюрократиялық салмақты айтарлықтай азайтып, оның

өсіп-өркендеуіне жол ашатын заңға қол қойдым.

Үкімет осы заңның әлеуетін нақты іс жүзінде пайдалануы қажет.

Әділ бәсекелестік біздің экономика үшін басты талапқа айналуға тиіс.

Бүгінде бағаны ымыраласа отырып белгілеу қалыпты нәрсеге айналды.

Мемлекеттік және квазимемлекеттік секторлың сатып алу саласында картельді келісімдер жасасу кеңінен тарап кетті.

Мысалы, Мен былтыр фармацевтика нарығындағы картельді ретке келтіруді тапсырдым.

Бірақ, кейбіреулер заңнамадағы кемшіліктерді желеу етіп, бұл жұмысты аяқсыз қалдыруға тырысуда.

Сондықтан, картельді келісімдер жасасты деген күдік болған жағдайда мемлекеттік сатып алуға қатысушыларды тексеруге тыйым салу туралы мораторийдің күшін жоюды тапсырамын.

Келесі мәселе. Жылдан жылға біздің азаматтарымыз бен кәсіпкерлеріміз жанар-жағар май өндіру және оны бөліп-тарату жүйесінің ашық болмауынан зардап шегіп келеді.

Тіпті, жанар-жағар май бағасын жарты жыл бойы қолдан реттеуге мәжбүр болып отырмыз.

Осы кезеңде Бас прокуратура Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігімен, сондай-ақ Энергетика министрлігімен бірлесіп, осы саладағы жұмыстарды ретке келтіруге, оны реформалау үшін кешенді ұсыныстар әзірлеуге тиіс.

Егер бұл жұмыс бір жолға қойылмаса, жанар-жағар май бағасын реттеу жүйесі сақталады.

Келесі мәселе – «Самұрық-Қазына» қоры қызметінің тиімділігі.

Бүгінде бұл қордың активі еліміздің ішкі жалпы өнімінің

60 пайызына жуықтайды.

Яғни, осы ұйымның тиімді қызметі бүкіл экономикамызды өркендетуге тікелей әсер етеді.

Қордың КЕГОК, Қазақгаз және Қазақстан темір жолы сияқты инфрақұрылымдық компаниялары экономикамыздың барлық дерлік секторының тиімділігін айқындайды.

Осы тұста, қор өзінің негізгі міндетін орындап отыр ма, яғни ұлттық байлықты еселей алды ма деген орынды сұрақ туындайды.

Қомақты жалақы алатын қызметкерлері, директорлар кеңесі немен айналысады?

Қызметі өте қымбат консалтинг компаниялары және шетелдік мамандарды жұмысқа тартқаннан пайда бар ма?

«Самұрық-Қазына» қоры еліміздің стратегиялық активтерін басқару ісінде басты рөл атқарады.

Сондықтан, Үкіметке Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігімен бірлесіп, квазимемлекеттік секторды түбегейлі реформалау үшін ұсыныстар әзірлеуді тапсырамын.

Егер Қорды реформалау мүлдем мүмкін болмаса, ондай құрылымның экономикамызда болмағаны жөн.

* * *

Экономикалық өсім мемлекеттің экономикадағы үлесін азайтумен тығыз байланысты.

Бірақ, жекешелендіру жүйелі және ашық жүргізіліп жатқан жоқ.

Атап айтқанда, бәсекелестік ортаға берілуге тиіс активтерді іріктеу тәсілдері айқындалмаған. Оны шұғыл әзірлеу қажет.

Үкімет Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігімен бірлесіп, тиісті Мемлекеттік комиссияның жекешелендіруге қатысты шешімдерінің толық ашық әрі айқын болуын қамтамасыз етуді тапсырамын.

Экономиканы әртараптандыру – күрделі міндет.

Әр тараптандыру болмаса, азаматтарымыздың әл-ауқатын арттырып, тұрақты жұмыс орындарын ашу мүмкін емес.

Бұл жұмыстың басты бағыты – өңдеу өнеркәсібін дамыту. Дегенмен, ел экономикасындағы өңдеу өнеркәсібінің үлесі айтарлықтай өсті деп айтуға келмейді.

Біз әлі күнге дейін бірқатар өнім түрінен импортқа тәуелдіміз.

Жыл өткен сайын еліміздің төлем балансында өткір тапшылық байқалуда.

Алюминийден, мыстан жасалған дайын бұйымдар және машина жасау саласына қажетті жабдықтар әлі күнге дейін шетелден әкелінеді.

2020 жылдың қорытындысы бойынша тек мұнай-газ және тау-кен машина жасау саласының импорты 4 миллиард доллардан асты.

Әлде еліміздегі кейбір адамдар ахуалдың дәл осындай күйде болуына мүдделі ме?

Үкімет бүкіл өнеркәсіп саласына терең талдау жұмысын жүргізуге тиіс.

Шикізат қорын, құзіреттері мен экономикалық тиімділікті ескере отырып, бәсекеге қабілетті секторларды анықтау керек.

Жүргізілген талдаудың негізінде нақты жобаларды әзірлеп, инвесторларды тарту қажет.

Бұл – Үкіметтің жаңа құрамының алдында тұрған басты міндеттердің бірі.

Далее. У предпринимателей и в целом в обществе множество вопросов вызывает деятельность компании, которая называется «Оператор РОП».

Дошло до того, что было организовано некое общественное движение против этой частной компании.

Поручаю Правительству принять меры по прекращению утилизационного сбора и распоряжения утилизационным сбором ТОО «Оператор РОП».

Этим должна заниматься государственная организация, как в зарубежных странах.

* * *

Ауыл шаруашылығына ерекше назар аудару керек.

Үкімет тұқыммен, жем-шөппен, тыңайтқышпен қамтамасыз ету мәселелерін және егін егу науқанын қатаң бақылауда ұстауға тиіс.

Субсидияны тұрақты беруге қатысты мәселе жиі көтеріледі.

Мен бұған дейін субсидиялау тәсілдерін қайта қарау қажеттігі туралы тапсырма берген болатынмын.

Бұл жұмыс қысқа мерзім ішінде атқарылуға тиіс.

Біз субсидия алуды жеңілдетуге, оның қолжетімді болуын және ашықтығын қамтамасыз етуге тиіспіз.

Жуырда болған заң бұзушылықтардың қайталануына жол бермеу маңызды.

Алдағы үш жылда азық-түлік қауіпсіздігі мәселесін түбегейлі шешу қажет.

Бұл Үкімет пен әкімдердің алдында тұрған негізгі басымдық екеніне айрықша назар аударамын.

Егер нарықта азық-түлік тауарлары мол болмаса, инфляцияны ұстап тұруға ешқандай шара көмектеспейді.

Қаржы жүйесінің тұрақтылығы ұлттық экономиканы одан әрі дамытудың кепілі екені белгілі.

Экономика өсіп, халықтың табысында алшақтық пайда болғандықтан, тұтыну несиелері айтарлықтай артты.

Оның мөлшері бизнесті несиелеу көлемінен асып кетті.

Халық қазіргі уақытта көп несие алып жатыр.

Осыны ескерсек, бұл қаржы нарығын құбылтып, әлеуметтік тұрақсыздық қаупін тудыруы мүмкін.

Үкімет жеке тұлғалардың банкроттығы туралы заң жобасын әзірлеуді бастады.

Бірақ, бұл тығырықтан шығатын жол емес.

Ең алдымен, шектен тыс қарыздың көбеюін болдырмау қажет.

Сондықтан, Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігіне Ұлттық банкпен бірлесіп, пруденциалды реттеу тетіктері арқылы нақты әрі жедел шешім қабылдауды тапсырамын.

* * *

Поручаю Премьер-министру в течение трех недель подготовить Программу действий Правительства на 2022 год. Рассмотрим ее на расширенном заседании Правительства в начале февраля.

Поручаю Правительству разработать для данных регионов отдельные направления в рамках программ «Ауыл – Ел бесігі», «Дорожной карты бизнеса» и других.

* * *

Следует усовершенствовать систему отбора кадров на государственную службу, убрать излишние препоны и барьеры для поступления.

Реальным принципом приема и продвижения по службе должен стать принцип «меритократии».

Государственная служба должна быть открыта любому казахстанцу.

Следует также упростить порядок «выхода» из государственной службы.

Некоторые безынициативные чиновники могут просиживать штаны годами в своих кабинетах. Они не дают расти молодым и перспективным ребятам, снижают эффективность госаппарата. С такими чиновниками надо легко прощаться, хотя, что касается государственного аппарата, институциональная память чиновников имеет очень большое значение. Нельзя просто так, «чохом», заменять всех чиновников на молодых.

Здесь должен быть абсолютно разумный подход. Если человек справляется в свои 60 лет с работой, обладает институциональной памятью, очень полезен для государственной службы, его ни в коем случае увольнять нельзя. То есть здесь должен присутствовать разумный, дифференцированный подход.

Поручаю Правительству и Агентству по делам госслужбы разработать и внедрить соответствующие механизмы.

Мною инициирован проект «Президентский молодежный кадровый резерв». Это социальный лифт для перспективной молодежи и в то же время механизм формирования нового мышления, внедрения новых подходов в работе госаппарата. Эта практика будет продолжена.

Необходимо констатировать, что в целом эффективность диалога чиновников с гражданами по-прежнему низка. Руководители госорганов не умеют, а порой и боятся общаться с народом.

Члены Правительства должны регулярно выезжать в регионы, а акимы регионов обязаны проводить постоянные встречи с жителями каждого населенного пункта.

Еще одна проблема – тотальная бюрократия.

Она справедливо формирует у граждан представление о госаппарате как медлительной, равнодушной машине.

Бюрократия – одна из главных причин некачественной реализации реформ.

От этой болезни предстоит излечиться всем нам.

Приоритетом должно стать содержание, а не форма. Отчет ради отчета и контроль ради контроля должны уйти в прошлое.

Конечный результат важнее процесса. Все процессы, неоправданно усложняющие и замедляющие реальные решения, должны быть ликвидированы.

Сегодня госорганы ориентированы не на содержательную реализацию поручения, а на его бюрократическое исполнение.

Готовятся документы – образцовые по форме, но выхолощенные по содержанию.

Несмотря на интеграцию ключевых информационных систем, госорганы по-прежнему плодят макулатуру и бессмысленную переписку.

Данные информационных систем государственных органов следует признать официальными и не требующими бумажного переподтверждения. В противном случае, зачем мы вводим цифровизацию? Цифровизация – это ведь не модная игрушка. Она должна практически функционировать, быть полезной с точки зрения исполнения функций госаппарата.

Большинство совещаний нужно проводить в онлайн-формате.

Эти и другие меры по кардинальной дебюрократизации госаппарата будут отражены в отдельном Указе.

В функционале Агентства по стратегическому планированию и реформам и Агентства по делам государственной службы следует предусмотреть конкретные функции мониторинга и реализации мер по дебюрократизации и повышению эффективности госаппарата.

Благополучие граждан и их социальное самочувствие должны быть главными и всегда находиться в фокусе внимания государства.

Пора завершать игру с цифрами и переходить к реальным делам. Зачастую госорганы любят маскировать ситуацию терминами вроде «продуктивных самозанятых», «неформальной занятости».

В результате многие люди остаются «один на один» с безработицей и социальной незащищенностью.

Это требует качественного обновления социально-трудовой сферы.

В этих целях следует принять комплекс следующих мер.

Разработать программу повышения доходов населения.

Работа должна быть точной и адресной. На каждом управленческом уровне следует установить конкретные показатели снижения бедности.

Предстоит выявить реальное количество граждан, нуждающихся в трудоустройстве.

Поручаю Правительству совместно с «Атамекен» в двухмесячный срок принять программу по повышению доходов населения.

Правительству следует обеспечить своевременное принятие Социального кодекса.

В рамках данного документа мы должны адаптировать социальную политику под новые реалии с учетом вызовов пандемии и накопившихся проблем.

Социальный кодекс должен стать ключевым элементом нового «общественного договора».

Особое внимание следует уделить снижению безработицы, особенно молодежной.

Выпускники вузов, колледжей, особенно молодежь без образования не всегда имеют возможность трудоустроиться на постоянные рабочие места. Это мы хорошо знаем. Выживают, перебиваясь случайными заработками.

Некоторые в поисках дохода могут переступить закон.

Поручаю Правительству рассмотреть возможность увеличения продолжительности участия и размера оплаты труда по проектам «Молодежная практика» и «Первое рабочее место».

Особое внимание следует уделить выделению целевых грантов для молодежи из густонаселенных регионов страны.

Для построения новой экономики важно повышение конкурентоспособности вузов.

Недавно в Казахстане начали открываться филиалы ведущих зарубежных вузов. В скором времени планируется открытие филиалов передовых технических вузов России.

Считаю необходимым к 2025 году открыть в нашей стране не менее 5 филиалов авторитетных зарубежных университетов.

Далее. Важнейшим вопросом остается социальная справедливость. Казахстан по Конституции – социальное государство.

Государством делается немало. Более 50 % расходов республиканского бюджета – расходы социального характера. Но этого недостаточно.

У нас есть Национальный фонд – это финансовая опора страны.

Сегодня же я поручаю создать общественный социальный Фонд «Қазақстан халқына».

Он будет заниматься решением реальных проблем в сфере здравоохранения, образования, социальной поддержки.

Например, помощью детям с редкими заболеваниями. Ведь для большинства семей расходы на лечение попросту неподъемны.

Будем строить спортивные объекты для детей в городах, районах, поселках, селах. Окажем содействие способным детям. Поддержим культуру. Поможем Алматы оправиться от страшной трагедии.

Из средств этого Фонда мы поддержим семьи погибших полицейских и военнослужащих.

И это лишь отдельные примеры.

Подчеркну: это не фонд Президента, Правительства или какого-либо другого государственного органа. Это фонд всех казахстанцев, народный фонд.

Он не будет функционировать при Администрации или Правительстве.

Будет создан авторитетный наблюдательный совет, назначен честный и ответственный руководитель.

Прошедшие события обнажили острые проблемы, существующие в нашем обществе.

Нападения на наши города, родных и близких показали, насколько хрупкими оказались главные ценности нашего государства – мир и стабильность.

Мы должны четко понимать, что государство и граждане – это единое целое. Эти понятия неделимые, особенно когда речь идет о безопасности страны.

Баса назар аударуды қажет ететін тағы бір мәселе бар.

Көптеген жас азаматымыз Қарулы күштер қатарында әскери борышын өтеуден қашады.

Әскери билетке ие болу жастардың мақтанышын тудырмайды және Отанға қызмет етудің белгісі саналмайтын болды.

Армия қатарында қызмет ету, құқық қорғау саласында жұмыс істеу – айрықша миссия.

Бұл – Отан үшін жанын салуға бел буған азаматтардың саналы таңдауы.

Жастарымызды әскери борышын өтеуге қалай ынталандыруға болатынын біз бүкіл қоғам болып ойластыруымыз керек.

Біз – мықты халықпыз.

Төл тарихымызда талай жаугершілік заманды, ашаршылықты және басқа да алапат қиындықты бастан өткердік.

Соңғы күндердегі қайғылы оқиғалар біз үшін тағы бір сынақ болды. Оны еңсеріп, бұрынғыдан да мықты боламыз.

В целом, назрела необходимость трансформации взаимоотношений между государством и обществом.

Нужен новый формат общественного договора.

Казахстан продолжит курс политической модернизации. Это моя принципиальная позиция.

В политической сфере сделано немало.

Мною было выдвинуто четыре пакета политических реформ, в рамках реализации которых принято более

10 законов. И в этом плане я благодарен депутатам Мажилиса и Сената за очень оперативную и качественную работу.

Заработало новое по сути законодательство о митингах.

Снижен регистрационный барьер для создания партий и порог их прохождения в Парламент.

Расширено представительство женщин и молодежи в Мажилисе и маслихатах.

Қадірлі отандастар!

Қиын күндер артта қалды.

Осы сәтте ел тағдыры үшін ұйыса білген бүкіл халқыма шынайы ризашылығымды білдіремін!

Бәріміз бұл оқиғадан сабақ алуымыз керек.

Ең бастысы, береке-бірлікті, тыныштық пен тұрақтылықты сақтауымыз қажет.

Енді, Қазақстанда дамудың жаңа кезеңі басталады.

Бұл шынайы жаңару кезеңі болады.

Егемен елімізді бірге өркендетейік!

Халқымыз үшін Тәуелсіздік бәрінен қымбат.

Жаңа Қазақстанды Бірге құрайық!

(Қысқартылып алынды).

Алатау
Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ДІНМҰХАМЕД ҚОНАЕВТЫҢ ТУҒАНЫНА 110 ЖЫЛ

АЛАТАУДАЙ АСҚАҚ, ДАЛАДАЙ ДАРХАН

КӨРНЕКТІ МЕМЛЕКЕТ ЖӘНЕ ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРІ, ІРІ ҒАЛЫМ, ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ АКАДЕМИГІ, ТЕХНИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАРДЫҢ ДОКТОРЫ, ҮШ МӘРТЕ СОЦИАЛИСТІК ЕҢБЕК ЕРІ ДІНМҰХАМЕД АХМЕТҰЛЫ ҚОНАЕВТЫҢ ТУҒАНЫНА (1912-1993 ЖЫЛДАР) 12 ҚАҢТАРДА 110 ЖЫЛ ТОЛАДЫ.

Димекең әкесі Меңдіахмет, шешесі Зәуремен бірге

Балғын жеткіншек Димаштың Қонай бабасынан Жұмабай атты ұл мен Бұлантай атты қыз туған екен. Жұмабай атасы өз заманының беделді азаматы, өз ауылында бала оқытып, мешіт салып, қажылық ұзақ сапарға барып қайтқан азамат болыпты. Димекең туғанда Жұмабай жарықтық төсек тартып жатқан екен. Сәбиді қырқынан шығарып, бауырына басқан әжесі Жұмекеңнен бата сұрағанда қария:

– *Маңдайың ашық, көзің танадай екен. Жанарыңнан нұр көрдім. Сірә, елге би боларсың, елдің алақанында өтерсің. Алла осы тілегімді қабыл қылсын!* – деп ақ батасын берген дейді. Атасы батасын берген Дінмұхамедтің әкесі Меңліахмет өзінің зеректігінің арқасында озық, білімді азамат қатарында танылады. Ал, анасы Зәуре Байырқызы Алматы қаласына таяу Қоянды деп аталған ескі ауылдың (қазіргі Шелек) кедей азаматының қызы екен. Бұл ерлі-зайыптылар жетпіс жылдан астам уақыт бірге өмір сүріп, Зәуре Байырқызы 1973 жылы 86 жасында, Меңліахмет қарт 1976 жылы 90 жасында қайтыс болады.

Отағасы Меңліахмет пен отанасы Зәуре Байырқызы тоғыз бала өсіріп, бақытты өмір сүрген жан иелері екені ақиқат. Ұлдары – Димаш пен Асқар, Әмина, Маймуна, Нәйлә, Фазилә, Гауһар, Сара, Роза атты қыздарының әрқайсысы өз еңбегі арқасында ел-жұртының қошемет-құрметіне лайықты қайраткерлер қатарынан көрінді. Меңліахметтің жеті қызының екеуі – Нәйлә мен Фазилә Ұлы Отан соғысына қатысып, туған ортасына оралғаны қандай ерлік! Димаш Ахметұлының қарындасы Роза Меңліахметқызы ағасы туралы былай дейді:

– Димаш ағамның мінезі әкеме де, шешеме де тартқан. Әкем айтқанынан қайтпайтын қайсар, өжет болатын. Ал, анам өте мейірімді жан еді. Димаш ағамда әкемнің қайсарлығы мен анамның мейірімділігі астасып жатқан. Димаш ағам анама өте жақын еді, анам да қартайғанша Димаш ағамды: «Балам, балақайым» деп өтті.

Қазақтың дана перзенті Д.Қонаевтың туған жері – Алматы қаласы екені белгілі. Ол 1912 жылғы 12 қаңтарда өмірге келгені тарихта алтын әріппен айшықталған. Бұл туралы Дінмұхамед Ахметұлы:

– *Балдәурен балалық шағым, қайран жастық дәуренім өткен осынау әсем қала мен үшін оттай ыстық. Әрине, балалық шақтың да, жастықтың да өз белгілері бар. Қызығынан қиындығы басым сол бір кезеңнің біреу біліп, біреу білмес, бірақ өзіме аян өмір жолы қандай болса, өзіммен бірге жасасқандай сезінетін бұл шаһардың да осындай бай тарихы бар*,– деп өзінің кіндік қаны тамған Алматысы жайлы тебіренеді. Білім жолына қадамы Алматыдағы бір замандағы Чернышевский атындағы №19 мектептің бірінші сыныбынан басталады. Мұнан соң қаланың №14 мектебіне ауысады. Алматының тарихы жайлы тартымды еңбектердің авторы, орыс жазушысы Дмитрий Снегинмен бір мектепте шаһарыңда білім алады. Екеуінің мектеп қабырғасынан басталған достығы ұзақ жылдар үзілмей жалғасқан екен.

Дінмұхамед Ахметұлы бала кезінен өте зерек, білім мен ғылымға құштар, байсалды, кішіпейіл мінез-құлықтарымен ерекшеленген, өзгелерге өнеге көрсеткен өрен болыпты. Ол ұстадардың инемен құдық қазғандай қызметіне сүйсінетін шәкірт екенін мектеп қабырғасында оқып жүргенде-ақ түсініп, жоғары бағалай біліпті. Соның бір ақиқаты, Дінмұхамед Қонаев 1955 жылы Қазақ КСР Министрлер Кеңесінің төрағасы лауазымындағы кезінде өзіне хат танытып, әліппені оқытқан ұстазы, орыс тілінен сабақ берген Анна Павловна Шурованы арнайы қабылдап, соңынан мұғалімінің бұйымтайын сұрайды. Алғашқы ұстазы не жылу, не ыстық суы жоқ ескі үйде тұрып жатқанынан хабардар етеді. Ұстазының жайжағдайын өзінен естіген Д. Қонаев ол кісінің баспана жөніндегі тілегін уақыт өткізбей орындап беріп, өзінің адамгершілік ізгілігін танытады.

Дінмұхамед Ахметұлы жастайынан қазақтың аса көрнекті тұлғаларының бірі және берегейі, инженер-ғалым Мұхаметжан Тынышбаевты өзіне үлгі етеді. Петербордағы жол қатынасталары инженерлерін дайындайтын институтты 1906 жылы тәмамдаған, мұнан кейін Түрксіб темiржол құрылысын салуға белсене қатысқан қазақтан шыққан тұңғыш инженердің қарышты, қажымас қайрат-жігерін жасынан өзіне үлгі-өнеге ретінде қабылдаған жас азамат Димаш: «Осы кісідей инженер болам» деп армандайды. Ол кезде қазақ баласында тау-кен ісімен айналысқан кәсіп иелерінің жоқ екендігі де жігітті ойландырған сияқты. Сонымен қатар, бозбала Димаш Мұхамеджан Тынышбаевтың ұлы Ескендірмен ажырамастай тату, құшақтары айқасқан дос болғаны бар.

Ұлтының ұлылығынан, текті ата-бабаларының тәлім-тәрбиесінен және сол дәуірдің озық ойлы азаматтарының қайталанбас қасиеттерінен нәр алған азамат Дінмұхамедтің өмірі мен еңбек жолы жан сүйсіндірер толағай табыстар мен жетістіктерге толы болды. 1936 жылы Мәскеудегі Түсті металдар және алтын институтын тамамдаған жас маман әуелде Балқаш мыс қорыту комбинатының Қоңырат кенішінде тау-кен инженері мамандығымен жұмысқа кіріседі.

Дінмұхамед Қонаевтың еңбек жолын ықшамдап қана айтсақ, алты жыл Қоңырат кеніші мен Лениногор полиметалл комбинатын басқарды, он жыл Қазақ КСР Халық комиссарлары Кеңесі төрағасының орынбасары, үш жыл республика Ғылым академиясының президенті, жеті жыл Қазақ КСР Министрлер Кеңесінің төрағасы, ширек ғасыр шамасында Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетінің бірінші хатшысы қызметтерін атқарды. Сондай-ақ, Кеңес үкіметі дәуірінде Одақтың тағдырына жауапты КОКП Орталық Комитеті Саяси Бюросының құрамына 21 жыл бойы сайланды.

1939 жылы КОКП мүшелігіне қабылданған Д. Қонаев үздіксіз, қатарынан партияның тоғыз съезіне делегат болыпты. Ол XIX съезге қатардағы делегат ретінде қатысса, XX съезде мандат комиссиясы құрамына, ал қалған кезекті және кезектен тыс съездерде түгел Президиумға және Орталық Комитет мүшелігіне енгізілсе, СОКП XXVII съезінде Саяси Бюро құрамына бесінші рет сайланған екен.

Асыл азамат Дінмұхамед Қонаев партия съездері шешімдерін халық мүддесіне арналған ақыл-ойдың, парасатпайымның тұнығы, оның әбден таразыланып, елге бағыт-бағдар беретін құжаты деп бағалап, Қазақстанның қарыштап өсуін осы қағидаттармен байланыс-тыратынды.

Бұл кісінің қарапайым, қазақи мінезін зейнеткерлік жасында да байқаған, куәгер болғандар бар. Оған арнап «Визитка» дайындау қажет болғанда, өзінің аты-жөнінен соң тек қана «Тау-кен инженері» деген сөздерді тіркетеді. Мұны көрген замандастары таңырқап:

– *Димеке, мұныңыз қалай? Сізде атақ пен дәрежелер баршылық, Сіз жоғары лауазымды қызметтеріңізді неге қоспайсыз?* – деген.

Оған Димаш Ахметұлы:

– *Олардың бәрі өтпелі ғой. Ал «Тау-кен инженері» – өмірлік нәрсе*, – деп қысқа, әрі тәлім-тәрбиелік мәнді жауап берген көрінеді. Осы арқылы өзінің кәсіби мамандығына деген сүйіспеншілігін, әуелгі мамандығына адалдығын аңғартады.

Димаш Ахметұлы әлемдік тарихи романдарды, әртүрлі көркем жанрлық әдебиеттерді құмарта оқып,халық әндері мен күйлерін сүйсіне тыңдайды екен. Сол себепті жазушылар мен өнер адамдарына құрметпен қарап, қолдай білген. Айтар болсақ, жазушылар Мұхтар Әуезов, Ғабит Мүсірепов, Ілияс Есенберлин, атақты композиторлар Нұрғиса Тілендиев пен Шәмші Қалдаяқов, әншілер Ермек Серкебаев, Бибігүл Төлегенова, ағайынды Ришат пен Мүсілим Абдуллиндер, Әлібек Дінішев, Роза Рымбаева, т.б. еңбектеріне әрқашан қошемет көрсетіп отырған.

Спорт түрлерінен бокс пен күресті қызықтапты. Бұл кісі Қажымұқанның күресін өз көзімен көріп, аса таңданғанын жиі әңгіме етеді екен. Сондай-ақ, қолы босаған кездерінде аңшылықпен айналысса, оттықтарды жинауға да әуес болыпты.

Осы күндері Д. Қонаев мұражайында 7000-нан астам құнды, сирек кездесетін кітап, аңшылық қару-жарақтың сексеннен астам, ал оттықтың 470-тен астамы тұрғаным біледіз. Үлкен кісі тұтынған заттардың бәрі-бәрін мұқият күтіп ұстап, шаң қондырмай, шашау шығармай сақтаған адам – Зухра Шәріпқызы екені айтпаса да түсінікті. Димекеңнің жұбайы Зухра Шәріпқызы Қонаевтар әулетінің мақтанышы болды. Ол қазақтың біртуар перзентін айрықша аялап, күнделікті тыныс-тіршілігін байқап, назар аударып, қазақтың келінінe тән қасиеттерімен танымал болған әйел.

Өткен жылдарға мән беріп, парасат тұрғысынан пайымдасақ, Д.Қонаевтың ел басқарған жылдары тың жетістіктерге толы. Қазақстан Кеңестер Одағындағы он бес республика қатарында Ресей мен Украинада соңғы үшінші орынды иеленді. Ал, еліміз сонау 1955 жылы он үшінші орында тұрғаны мәлім. Осының өзі Димекеңнің ел экономикасын көтеріп, мәдениетті көркейту, халықтың тұрмысын жақсарту жолындағы мызғымас мығым қайрат-жігерін көрсетеді.

Экономиканы терең білуі, мемлекетті басқару тәсілі, осылармен егіз адамгершілік қасиеттері өзара сабақтасып, тығыз байланысып, Димаш Ахметұлын әр қырынан ерекше қасиетті етіп көрсетті. Бұл кісі басшылық қызметте болған 1955 жылдан 1986 жылға дейінгі уақыттарда Қазақстанда өнеркәсіп өндірісі көлемі 8,9 есе, ауыл шаруашылығы – 6,2 есе, құрылыс салу 8 есеге жуық артқан. 1959 жылы елімізде 2 миллион 787 000 қазақ тұрса, бұл цифр 1987 жылы 7 миллионға жеткенін білеміз.

Қазақстан 1955 жылы мемлекетке 7 миллион тонна астық тапсырса, ол кейін 27-30 миллион тоннаға жетті. Диқандардың мемлекетке 7 рет миллиард пұт астық тапсырғаны ұмытылмақ емес. Сондай-ақ, 1976-1987 жылдарды қамтыған 10 жылда елімізде жүздеген елді мекен, 68 жұмысшы кенті, 43 қала бой көтеріп, Қазақстан тұрғындарының шаттадыман тіршілігі көрер көз бен келген меймандарды сүйсіндірді. 1916 жылдарда байтақ даламызда 18 364 мыңқой болса, 1955 жылы оның саны 17 миллион шамасында екен. Ал, 1986 жылы Қазақстандағы қой саны – 36 миллионнан, ірі қара 8 миллионнан артық болыпты.

Алматының сейсмикалық қауіпті жағдайына байланысты тұрғындар санын 1,5 миллионнан асырмау, сондықтан қала төңірегінде кішірек қалалар мен ауылдар санын арттыру сол жылдарда қозғала бастаған көрінеді. Қаланың ауасының ластанбауын осыдан отыз бес-қырық жыл бұрын ойластырып, қала сыртынан айналма жол салуды, ауыр жүк көліктерін ішке енгізбеуді ұсынған және бастап берген де Д. Қонаев екендігі айтылып жүр.

Дінмұхамед Ахметұлы Қонаев бабамыз әрқашан өз халқын өзінен жоғары санайтын даналығымен ерекше. Ол КСРО және КСР Жоғарғы Кеңесінің депутаты, КОКП Орталық Комитеті Саяси Бюросының мүшесі ретінде АҚШ, Қытай, Алжир, Уругвай, Ирак, Үнді, Италия, Египет, Жапония, Болгария, т.б. шетелдерде дипломатиялық арнаулы сапарларға барғанында өзінің туған халқын, кеңбайтақ көпұлтты Қазақстанын мақтанышпен әңгімеге арқау ететін әдеті қалыптасқан. Ол жайлы аға буын қайраткер ағаларымыз жиі айтатын-ды.

Алып тұлғалы қайраткер Д. Қонаевтың халқына, Отан анасына сіңірген еңбегі Мәскеу тарапынан тиісінше бағаланып тұрды. Ол үш мәрте Социалистік Еңбек Ері атағына лайықты болса, сегіз рет Ленин, бір рет Еңбек Қызыл Ту орденімен марапатталғанды. Үлкен кісі бұл марапаттарды қазақстандықтардың қажырлы еңбегінің қайтарымы деп қабылдап, халқына шексіз ризашылығын арнайтын. Осы орайда көрнекті жазушы Ілияс Есенберлин:

– *Көрнекті адамдар өз елінің не бағына, не сорына туады деген ескі мақал бар. Димаш Ахметұлы болса, туған елінің бағына туған адам және ол біздің әрқайсымыз үшін айырықша ыстық*,– десе, Мұхтар Әуезов:

– *Мен бір жақсы адамдармен жекжат болған екенмін... Димаш, бұйырса, иісі қазаққа ортақ ұл болғалы тұр, тіл-көзден сақтасын!* – деген тұжырымын оқыған едім.

Дегенмен, әлем таныған Кеңес одағы айырықша құрметтеген, Қазақстанның сүйіспеншілігіне бөленген Д.Қонаевтың биік тұғырдағы орнын аласарту әрекеті 1986 жылғы желтоқсан көтерілісінен соң шұғыл қолға алынды. Мәскеудегі М.Горбачев, Қазақстанға тосын, суыт келген Г.Колбин және өз ішіміздегі кейбір жандайшаптар айтпаған сын, жаппаған жала қалмай, бықсып кетті.

Ал, әлгі сын айтушының сөзі өзінікі емес, Мәскеудегі М.Горбачев пен М.Лигачевтің айлашарғысы екені байқалып тұрды. Қонаевты неғұрлым қатты сынасақ, Мәскеу маңдайымыздан сипайды деген пысықайлар тыныштала қоймады. Ал, осылардың бәрі Д.Қонаевтың жанына тиіп, жүрегін сыздатқанымен, ол бәріне шыдады, сабырлы болды. Тіпті өмірінің соңына дейін: «Қалың орманда биік қарағайдың басын ғана жел шайқайды, халқыма ешқандай өкпем жоқ» деп кетті. Ұлы ғұлама Әбу Насыр әл-Фараби:

– *Күннің нұрын, айдың ақ сәулесін алақанмен жабу мүмкін емес*, – дегеніндей, кейбір іріліұсақты байбалам салушылар қанша тырыштанса да Дінмұхамед Ахметұлы Қонаевтың жарқын жүзіне көлеңке түсіре алмады. Димекең өз заманының ғана емес, болашақтың кемеңгері екендігін әлемге паш еткен ұлы адам. Сондықтан ол бізбен, яғни өз халқымен өмір сүре бермекші.

Кәдіржан ЖЕКСЕНОВ,
Алматы облыстық «Дінмұхамед Ахметұлы Қонаев» қоғамдық қорының төрағасы.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

КӨҢІЛ ПЕРНЕСІ

ӘКЕГЕ САҒЫНЫШ

Бұл фәниде мәңгілік ештеңе жоқ екенін бәріміз білеміз. Жаныңа жақын жандарды ажалдан арашалап алар амалың да, шамаң да жоқ екеніне көзің жеткенде, жаныңды қоярға жер таппай қиналасың... Қасіреттің салмағын адам өз басына түскенде айқын сезінетіні рас. Асқар тау әкеміз – Қуандықов Секен Қуандықұлы көзі тірі болғанында биыл сексеннің сеңгіріне шығар еді.

Әкеміз 1942 жылы 8 қаңтарда Панфилов ауданында ауыл мұғалімінің отбасында дүниеге келген. Әкесі Қуандық Өмірзақов Ұлы Отан соғысы жылдарында қаза болған. 1943 жылдың шілде айында анасы Ұлтуарға «Қуандық Өмірзақовтың майдан даласында қаза болғаны» туралы қаралы қағаз келген. Осылай отбасындағы шиеттей балаларды анасы Ұлтуар жетімдіктің құрығына салмай өсіріп, жеткізді.

Жастайынан еңбекқор болып өскен әкеміз 1950-1960 жылдарда Ы.Алтынсарин атындағы Жаркент қаласындағы мектепті бітіріп, сол жылы Семейдегі дайындаушы (заготовитель) техникумына түседі. Оны ойдағыдай тәмәмдап, 1962 жылы еңбекке араласады. Білімін жоғарлатуда 1964-1968 жылдары Алматы халық шаруашылығы институтының күндізгі бөліміне түседі. Оқуын ойдағыдай бітірген жылы Алакөл ауданына жолдамамен жіберіледі.

1969 жылы Панфилов ауданының «Гвардия» совхозына бас экономист қызметіне ауыстырылады. Араға жылдар салып, 1976 жылы Талдықорған облыстық партия комитетінің шешімімен Ақсу ауданының «Қаракөз» совхозына директор болып тағайындалады. Осы қызметте 1982 жылдың мамыр айына дейін абыройлы еңбек етіп, сол жылы Панфилов ауданының жеміс-жидек совхозына директор болып тағайындалады. Кейінгі жылдарда аудандық жеміс-жидек даярлау базасының (плодобаза) директоры болып та қызмет етті.

Ал, 1986-1996 жылдар аралығында аудандық ауылшаруашылық мекемесінің жоспарлау бөлімін басқарды. Мұнан кейін осы мекеменің басшысы, әрі аудан әкімінің бірінші орынбасары болып та қызметін жалғастырды. 1996 жылы «Үшарал» колхозының төрағасы болып сайланды. Өмірінің соңына дейін еңбектен қол үзбеген әкеміз жеке шаруа қожалығымен айналысты. Тынымсыз еңбегі ескеріліп «Еңбек қызыл Ту», «Құрмет белгісі» ордендерімен марапатталып, Панфилов ауданының «Құрметті азаматы» атағын иеленді.

Үйдегі балалар үнемі әкемізге қарап бой түзеп, өстік. Оның барлық іс-әрекетін, қимыл-қозғалысын, түрлі ортада өзін ұстауын, мінез-құлқын, мейірбандығын, тұла бойына біткен ұстамдылығы мен адами қасиетін үлгі еттік. Ол ешқашанда асығыс шешімге бармайтын, өзіне де, өзгеге де талап қоя білетін парасатты, асыл қасиеттерді бойына жия білген жан еді. Оның әр қимылы мен көзқарасынан бізді қаншалықты жақсы көретінін, сенімді қорғанымыз екенін қайда жүрсекте сезінетін едік. Өзі жетімдіктің ащы дәмін татып өскендіктен бізді ешнәрседен шектемей өсірді. Сыртқа қатал болып көрінгенмен отбасындағы әкелік орны ерекше, бала десе жүрегі езіліп салатын бауырмал еді. Табиғатты, суды, тауды, тоғайлы-көгалды жерлерді жылдың түрлі мезгілдерінде уақыт тауып серуендегені, ғаламат өмірді танудан шаршамайтын.

Бізге абыройсыз әдеттен аулақ болыңдар деп өсиет еткен әкеміздің ақыл-кеңесін бұлжытпай орындаумен, өсіп-өндік. Әр баласын ешнәрседен тарылтпады, оқытты, ер жеткізді. Отбасылы болуымызды қуанышпен қабылдап, дүбірлетіп той жасады. Үй болып кетуімізге моральдық-психологиялық, әлеуметтік жағынан үлесін қосып, үнемі қамқорлық танытып жүретін.

Аталық шуағын немерелеріне, шөберелеріне шашқан әкеміздің барында біз де төрт құбыламыз тең, уайым дегенді білмеуші едік. Амал нешік.. Сексенге жетуді Алла бұйыртпады. Адамның қалауы болмай, Алланың қалауы болды деген емес пе?! Әкемізді сағына еске ала отырып, «топырағың торқа, жаның жәннатта, тәнің рахатта болсын, қабірің иман нұрымен, құран нұрымен нұрлансын» деп Алладан тілейміз.

Еске алушылар:
жұбайы – Бақтыгүл, балалары:
Нұргүл, Бибігүл, Қуаныш, Айзат.

ДЕНСАУЛЫҚ

АУРУ – АСТАН

«Ауру — астан» десекте көпшілігіміз жүйелі тамақтана бермейміз. Ал асқорыту жүйесінің бұзылуы түрлі ауруға шалдықтыратыны анық.

Академик Төрегелді Шармановтың айтуынша, ауру-сырқаудың – 70, өлім-жітім көрсеткішінің 60 пайызы тамақтануға байланысты екен. Жалпы, деректерге сүйенсек, бүгінгі таңда еліміздегі әрбір екінші тұрғын асқазан ауруынан зардап шегеді.

Дұрыс тамақтану – денсаулық кепілі. Яғни ауру, біріншіден, жүйелі әрі құнарлы дұрыс тамақтанбаудың салдарынан пайда болса, екіншіден, күйзеліс пен жүйкеге шектен тыс салмақ түсіруде ауруға шалдықтырады екен. Дәрігердің нұсқауынсыз өз бетімен дәрі-дәрмек қабылдау ас қорыту жүйесін бұзса, шылым шегу мен арақ-шарап ішудің соңы асқазан жарасына соқтыруы мүмкін. Кез келген дәрінің асқазан арқылы сіңетінін ескерсек, үнемі дәрі қабылдауға мәжбүр, мәселен, жүрек ауруымен ауыратын адамдар аса сақтықпен қарағаны жөн. Адамдардың көпшілігі емханаға ауруын асқындырып келеді, мәселен, гастрит ауруы кезінде асқазан қабынып, іші эрозияға ұшырайды. Егер гастритті дер уақытында емдемесе, асқазан жарасының пайда болуына әкеледі. Бұндай кезде адамның жүрегі айнып, құсқысы келеді. Асқазаны қыжылдап, кекіреді, төс асты, жауырынның орта тұсы ауырады. Адам мазасызданып, ұйқысы қашады. Ауыруды сезіну асқазандағы жараның орналасуына да байланысты. Егер жара асқазанның жоғары бөлігінде болса, тамақ ішер алдында, орта тұсында болса, ас ішкеннен кейін екі-үш сағаттан соң ауырады. Ауру асқынған кезде қан құсып, асқазан тесіледі, үлкен дәреттің түсі қарайып, адам әлсірейді. Бұндай жағдайда науқасты ауруханаға жатқызып, жараны ота жасау әдісі арқылы алып тастайды. Ал емханаға келген науқастар қан мен зәр тапсырғаннан кейін оларға фиброгастродуоденоскопия (ФГДС) әдісі арқылы тексеру жүргізіледі. Яғни, жараның бар немесе жоқ екенін, болса қай жерде орналасқанын анықтайды. Бұған қоса ультрадыбысты зерттеу аппараты арқылы бауыр, ұйқы безі мен өт жолын тексереміз. Өйткені асқазан аталған ағзалармен тікелей байланыста болғандықтан, барлығын жіті қарауымыз қажет. Мәселен, кейде адамдар асқазаны ауырып тұрғанын айтады. Бірақ тексере келгенде жүрегі болып шығады. Өйткені жүрек ауруының кейбір белгілері асқазан ауруына ұқсас. Әрі екеуі жақын орналасқандықтан адам қай жерінің ауырып тұрғанын айыра алмайды. Сонымен қатар уақытында тамақтану өте маңызды. Дұрыс тамақтанбаған кезде адамның жүйкесі де сыр береді.

Адамның қарны аша бастағанда ашулануға бейім келеді. Себебі жүйке жасушалары асқазанмен байланысты. Сондықтан аш жүрмеген абзал. Және ауқаттанар кезде есте ұстайтын бір нәрсе, ас алдында кисель немесе айран секілді сұйықтық ішу керек. Бұл астың дұрыс қорытылуына жақсы әсер етеді. Асқазанның ақаудың бар екенін білгеннен кейін майлы, ащы, қуырылған тағамдардан аулақ болған жөн. Тамақты суға қайнатып жегеннің пайдасы өте көп. Бірақ көпшілік осыған мән бермейді. Мәселен, шұжық, кириешки, чипсы, гриль, кәуап секілді қуырылған әрі құрамында жасанды қоспалары бар тағамдарды сау адамның өзі шектеп жеу керек. Сонымен бірге асты асығыс жеп, дұрыс шайнамағандықтан, асқазан бүрлері тітіркеніп, күйзеліске түседі. Өйткені сөл асты қорытып үлгере алмайды. Қарын және ішек жолдарындағы шырышты қабық жарақаттанады. Дәрігер күніге жиырмадан астам адам қабылдайтын болса, соның кем дегенде екеуі асқазан ауруымен шағымданады екен. Әсіресе, аталған дертке алдымен жастар ұрынады. Ауруды анықтауға мүмкіндік мол екенін естен шығармаңыз.

Бұлбұл НҰРЛАН,
ШЖҚ «Талдықорған жоғарғы медициналық колледжі» МКҚ «Мейіргер ісі» 502 тобының түлегі.

Ана сүті баланың өсуі, дамуы және денсаулығы мен әл-ауқаты үшін өте маңызды. Ана сүтімен тамақтандыру балаларды инфекциялардан қорғайды және өмірін сақтайды. Ол ана мен бала арасындағы эмоционалды байланысты сақтайды, сонымен қатар психикалық денсаулыққа басқа да артықшылықтарға жол береді.

АНА СҮТІНІҢ ПАЙДАСЫ

Бала жасының кезеңдерінің ішінде ең жедел өсіп-даму кезең – бала туылғаннан 1 жасқа дейінгі аралық. Баланың дұрыс өсіп дамуы үшін оны дұрыс тамақтандырудың маңызы зор. Ана сүтінде сәбиге қажетті бүкіл азықтық элементтер бар. Ешқандай жасанды сүттер, балалар тағам қоспасы ана сүтімен салыстыруға келмейді. Сәбиге алғашқы 6 ай арасында берілетін ана сүті бронхит, іш өтуі, асқазан аурулары, анемия, демікпе, инфекция, аллергия, жұқпалы аурулардан қорғайды. Егер анасы жеткілікті мөлшерде қоректеніп жүрсе, алғашқы 6 ай сәбиге дәрумен және су да берместен тек ана сүтінің өзі жеткілікті болады. Емізу кезінде ана мен сәбидің жақындығы сәбиге сенімділік бергенімен қоса сүттің ең стерильді шарттарда жетіп баратындығы ана сүтінің теңдессіз азық түрі екендігін айқындауда.

Бала емізудің анасына да пайдасы бар; емшек бездерінің ауруларының дамуын болдырмайды, денсаулығына жағымды жағдай туғызып әсер етеді. Қан аздық (анемия), қатерлі ісіктерден сақтайды. Оған қоса нәрестенің сұрауы бойынша, жүйелі түрде түнде, күндіз де емшекпен емізу, босанғаннан кейін 6 ай ішінде келесі жүктіліктен сақтандыратын табиғи фактор болып табылады.

Ана сүті – нәрестенің алғашқы 6 ай өміріне арналған тағам. Емшекпен емізуді 2 жасқа дейін және одан кейін де жалғастыра беруге болады. Ол ең жақсы қорек және нәрестенің денсаулығын қорғайды, келешекте мінез-құлқының қалыпты дамуының негізін қалайды. Бала біздің келешегіміз, еліміздің үміт артқан болашағы.

Карина КАСЕНОВА,
ШЖҚ «Талдықорған жоғарғы медициналық колледжі» МКҚ «Мейіргер ісі» 502 тобының түлегі.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

Өмірдің өзінен

ӘЗІЛ ӘҢГІМЕ

ОЙ, КЕП... «ПОЙДЫ» ҒОЙ...

Бұдан елу жыл бұрын бір топ баланы аузына қаратып, ортада отырған қарасирақ бала әнеукүнгі клубта көрген Индияның киносының желісін жатқа айтып отыр:

– Брат, пой!...

– Поймаймын...

– Пой! – дедім ғой, мен саған...

– Поймаймын... – дей бергені сол еді, анау:

– Поймасаң... мә, саған! – деп, қақ тұмсығынан маңқ еткізіп еді, бәлсініп тұрған бәлем, ой... пойды ғой келіп-келіп... - деп, әлгінің қалай «пойғанын» көрсетіп, шіңкілдеген дауысымен кинодағы әнді шырқата жөнелді.

Сол қарасирақ бала бүгінде мұрты едірейген, екі көзі ежірейген қара шал болып, балалары алпыс жасқа толған мерейтойын мейрамханада өткеріп жатыр:

– Сен де... қай-қайдағыны ұмытпайды екенсің... – дейді ыржалақтап – сенің алпысқа толған тойыңда неміс Яшканың шабдар айғырының саған не істегенін айтып беремін...

– Кет-ей... айтатын болсаң, сені тойға шақырмаймын...

– Әй-дәйт...деген! Мен қашан тойға шақыру күтіп отырушы едім... Шақырмай-ақ барамын тойыңа...

Ол сөйтеді... Білемін ғой... Қазақтың тойы үзілмесін, ағайын!

ШҰБАР АЙҒЫРДЫҢ «ШАТАҒЫ»

Қарасирақ қыңыр шалдан естігенше, өз аузымнан естісін деп шұбар айғырдың әңгімесін айтпақшымын сіздерге.

Біздің ауылдан үш-төрт шақырымдай жерде Тельман деген ауыл болды. Соғыс кезінде жер ауып келген кілең неміс ұлтының өкілдері тұратын. Араларында бірен-саран қазақтар, орыс, ұйғырлар бар. «Ауыл итінің құйрығы – қайқы» демекші, біздің ауылға футбол ойнауға келген немістің балаларына ойын біткен соң тебелес ашып, тұра қуамыз ... Оларға барсақ, олар да бізді қуып кеп береді, тырағайлатып. Екі ауылдың ортасында жалғыз түп қарағаш өсіп тұратын. Сол қарағашқа дейін қуамыз бір-бірімізді. Қарағаштан ары аспаймыз. Шекара. Олар да шекарадан аспайды.

Есейіп, ер жете бергенімізде жаңағы индияның киносына құмар қарасирақ құрдасым, қалың немістің ортасында отырған бір қазақтың қызына ғашық болып қалыпты... «Жүрші, Тельманға барып келейікші, жалғыз өзім барғым келмей тұр» деген соң кеш бата, жүрексіне-жүрексіне ауылдың шетіне шықсақ, Көпесбай атам күрең биесін түнге қарай судың бойына арқандап қойыпты. Жанында жабағысы, тайы, құлыны бар үш-төрт бас жайылып жүр екен. Қашсақ, атпен қашайық деп, екеуіміз биеге жайдақ мінгесіп алдық та, шуу-деп жүріп кеттік.

Құрдасым «свиданиеге» кетті, мен болсам күрең биенің үстінде газеттің қиындысына мәхоркі ораумен әуре болып бейқам тұрғанмын. Артымнан біреу қатты нұқып жібергендей болды да, күрең биенің басынан аса, немістің үйінің аласа қоршауынан ары ішке қарай «ыңқ» ете түстім. Түскенде де аулада бұйығып, ұйқылы-ояу жатқан қаздардың ортасына топ ете түсіппін... Дүниеде, түн ішінде ойбайлай қаңқылдаған қаздардың дауысынан жаман ешнәрсе жоқ екен ғой... Айқай-шу... Иттер ұлып... Сол үйдің кішкентай кәнден иті тісі тиген жерден мені ырылдай жұлмалап жатыр... Даланың сведі «жарқ» ете қалды да, көйлекшең, дамбалшаң жүгіріп шыққан үй иелері маған төніп кеп қалыпты: «Ах, ты... покажу тебе как гусей воровать...» деп. Қолындағы жуан таяқты көргенде тұра қаштым... Шекараға жеткенде ғана есімді жиып, ентігімді бастым. Әуелгіде, қылжақ құрдасым бірдеме жасаған екен деп арам ойлап қалғанмын. Болған іске анализ жасасам талдай келе құрдасымның еш қатысы жоқ екеніне көзім жетті... Себебі, менің артымнан ілешала құрдасым да реактивті самолеттің жылдамдығындай жылдамдықпен ауылға қарай «зуу» етіп, өте шыққан еді.

Нендей жағдай болғанын екі-үш күннен кейін білдік қой... Яшканың шұбар айғырын кенеттен махаббаттың құдірет күші әлдилеп, Көпесбай шалдың күрең биесіне секірген ғой баяғы... Абайсызда айғырдың аяғы тиіп кеткендіктен, биенің үстінде бейқам отырған мен омақаса құлап, бір-ақ сәтте «үйрек-қаз ұрлағыш» ұры атанып шыға келдім...

ЕКІ ЖҮЗ ТЕҢГЕЛІК ҚАҒАЗ АҚША

Немересінің бір жасқа толған құрметіне Қаңтарбай қатырып тұрып той жасады. Анық алты дуан елді тойға шақырмаса да, аумағы атшаптырым тойхананың іші қонақтарға лық толды. Айнала ығы-жығы халық. Біреуді-біреу біліп болмайды. Әне бір еркек, әйелін жоғалтып алған ба, телефонын құлағына басып алып, жан-жағына алақтай қарап, зыр қағып жүр...

Тойхананың қабырғасына осы тойдың себепкері, бір жастағы Біржанның портретін әйдік плакат етіп жасап іліп қойыпты. Плакаттың астына шыны жәшік (урна) қойылыпты. Шыны жәшіктің (урнаның) қасында, әйгілі Есік қорғанынан табылған алтын адам емес-ау, заманауи алтын «әйел» тұр. Мойнындағы, құлағындағы, саусақтарындағы, білегіндегі және т.б. жерлеріндегі алтыннан жасалған әшекейлер жалт-жұлт етіп көздің жауын алады. Қонақтар, кезек-кезегімен келіп әлгі алтын «әйелге» бас ие тәу етіп, шыны жәшіктің тесігіне қолындағы қағаздарын сыпайы түрде салып өтіп жатыр... Мәселенің мән-жайын анық білмейтін адам, бұл жерде сайлау науқаны, яғни, ана плакаттағы бір жасар қара баланы президенттікке сайлап жатыр екен деп ойлап қалғандай. Тойхананың ішінде кішкене балалар кәмпиттің қағазын қалай болса солай аяқ астына тастай сап, бірін-бірі қуалай асыр сала ойнап жүр.

Тойға келетін қонақтардың аяғы сәл саябырсыды-ау, беретіндерін беріп болды-ау деген кезде, мерейтой иесі бір жасар Біржанның папасының шешесі, тойыс, шыны жәшікке кім қанша салады деп қас қақпай қарап, бағып тұрған жаңағы үстібасы толған «алтын» әйел, өзінің екі сіңлісі мен екі келінін шақырып алып, шыны урнаның ішіндегі «бюллетеньдерді» ақ жайманың үстіне төгіп тастап, сұрыптауға кірісті.

Құны жиырма мың теңгелік, он мың теңгелік ашаң түсті көгілдір қағаздар бір жаққа, бес мың теңгелігі бір топқа, екі мың теңгеліктер келесі стопқаға қатталып жатқан кезде... қараған сайын көз тартатын әдемі ақшалардың арасынан екі жүз теңгелік жалғыз өзі сопаң етіп шыға келмесі бар емес пе... Қоңырқай түсі оңып кеткен, шет-шеті жырым-жырым, мыж-мыж, әбден умаждалған екі жүз теңгелік қағазды көрген кезде, жаңағы «алтын әйел»: «Бұл қай сорлы... осыны да ақша дей ме... тойға келгішін, өзінің» – деп, қолын жиіркенішпен сілкіп қалып еді, екі жүз теңгелік қағаз ақша қасынан жүгіріп өтіп бара жатқан кішкене баланың екпінімен анадай жерге ұшып кетті де, төрт бүктетіле бүк түскен қалпы жан-жағында керексіз боп жайрап жатқан кәмпиттің орама қағаздарымен бірге аяқ асты болып тапталып жата берді...

Шапқылай ойнап жүрген кішкене балалар еденде жатқан екі жүз теңгеге көңіл аударар емес. Үлкендер жағы көріп тұрса да ақшаны еденнен көтермеді: «Ой, мынау бір жарымаған жан екен ғой!» – деген сөзге қалып жүрерміз деген ойда болды ма қайдам, «тойхананың ләмпішкелері қандай әдемі еді» дегендей, екі көздерін тас төбеге қадап, бір-ақ сәтте қадірі кетіп қалған екі жүз теңгелік қағаз ақшаға қарамауға тырысты...

Қыдыр БАЙДҮЙСЕНОВ
ТЕКЕЛІ ҚАЛАСЫ

МЕДИЦИНА

Бұрын паллиативті көмек қатерлі ісікке шалдыққан науқастарды симптоматикалық емдеу деп саналатын. Қазір бұл ұғым дамудың соңғы сатысындағы кез келген ем қонбайтын созылмалы ауруларға, соның ішінде көпшілігі онкологиялық науқастарға қатысты болып отыр.

ПАЛЛИАТИВТІ КӨМЕК қалай көрсетіледі?

Анықтамаға сәйкес паллиативті көмек – науқастың мүмкіндігінше белсенді ұзақ өмір сүруін қамтамасыз етуге тырысады. Емделушінің ауыр науқастанған кезінде оның отбасына көмек ұсынады және ауыр қайғыдан кейінгі уайымдау кезеңінде психологиялық қолдау көрсетеді. Емделуші мен оның отбасының барлық қажеттілігін қанағаттандыру мақсатында кәсіпаралық тәсілді пайдаланады, емделушінің өмір сүру сапасын жақсартады, сонымен қатар ауру ағымына оң әсер етеді, жеткілікті түрдегі уақтылы жүргізілген шаралардың басқа емдеу әдістерімен жиынтығы науқастың өмірін ұзартуы мүмкін. Өмірінің соңында арнайы паллиативті көмекті талап ететін науқастардың үш негізгі тобын анықтауға болады. Атап айтқанда, 4-сатыдағы қатерлі ісігі бар науқастар; терминалды сатыдағы ЖИТС науқастары; дамудың терминалдық сатысындағы онкологиялық емес күшейген ауруы бар науқастар (жүрек, өкпе, бауыр және бүйрек жеткіліксіздігі декомпенсациясы сатысы, ұмытшақ склероз, ми қанайналымының бұзылуынан болатын ауыр салдар және т.б.).

Паллиативті көмекті ұйымдастыру әртүрлі болуы мүмкін. Науқастың кешенді күтімі мен көмектің әрбір түріне қажеттілігін қанағаттандыру үшін медициналық та, медициналық емес те мамандықтар бойынша әртүрлі мамандарды тарту қажет. Сондықтан бригада немесе хоспис штаты әдетте дәрігерлерден, сәйкесінше дайындықтан өткен мейіргерлерден, психологтан, әлеуметтік қызметкерден және дін қызметшісінен тұрады. Көмек көрсету үшін басқа мамандар қажеттілігіне қарай тартылады. Сонымен қатар туысқандарының және еріктілердің көмегі пайдаланылады. Күшейген созылмалы сырқаттың соңғы сатысындағы емделушілердің өмір сүру сапасын жақсарту қазіргі заманғы денсаулық сақтаудың маңызды медициналық-әлеуметтік мәселелерінің бірі болып табылады, ал көмек көрсету шешімі паллиативті медицинада маңызды. Қазақстан Республикасында денсаулық сақтау ісін реформалау мен дамытудың 2005–2010 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасында: «…біздің елімізде паллиативті көмекті дамытуға мемлекеттің мүдделі екендігін растайтын оңалту және паллиативті көмек қызметін дамыту (хоспистер, мейіргерлік күтім ауруханалары және т.б.)» міндеттері тұр.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтауды дамытудың 2011-2015 жылдарға арналған «Саламатты Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасында өлім-жітімді төмендету, белсенді ұзақ жасауды арттыру арқылы халықтың қоғамдық денсаулық жағдайын жақсартудың негізгі индикаторлары анықталған. Қазіргі таңда Қазақстанда паллиативті қызметті жетілдіру жолдарын анықтауға, арнайы медициналық ұйымдар – хоспистердің жұмысын ұйымдастыру мәселелеріне көп көңіл бөлінуде.

«Қазақстан Республикасында онкологиялық көмекті дамытудың 2012-2016 жылдарға арналған бағдарламасында» онкологиялық диспансерлер мен көп салалы ауруханалар базасында онкологиялық науқастарға ем жүргізу және оңалту бөлімдерін құру, стационарлық және амбулаториялық деңгейде диагностика жасау мен емдеудің жоғары технологиялық әдістерін енгізу, амбулаториялық деңгейде толық дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету, паллиативті емдеу бөлімдерін (орталықтарын) құру қарастырылған.

Лена БЕЛЬЧЕНКО,
ШЖҚ«Талдықорған жоғарғы медициналық колледжі»МКҚ
«Мейіргер ісі» 502 тобының түлегі.

ЖҮРЕК-ҚАН ТАМЫР АУРУЫНЫҢ ҚАУІПТІЛІГІ

ХХ ғасырдың екінші жартысынан бастап халық денсаулығына төнген қауіптердің бірі – жүрек-қан тамыры жүйесі ауруларының көбейіп әрі жасара түсуі. Бұл сырқаттар бүгінгі ересектер арасындағы науқастанудың, мүгедектіктің және өлім-жітімнің негізгі себепшісі болып отыр.

Дегенмен, жүрек-тамыр ауруларының алдын алуға болады. Алдыналудың жаппай шараларын қолдану нәтижесінде АҚШ, Австрия, Жапония, Канада сияқты елдерде бұл аурудан болатын өлім-жітім кеміген. Мұндай жұмыстардың жетістігі тек дәрігерлерге ғана емес, сонымен бірге халықтың өзіне де, яғни, олардың салауатты өмір салтын ұстана білуіне байланысты. Жүректің ишемиялық ауруының негізі болып табылатын атеросклероз адамның балалық шағынан-ақ дами бастап, ұзақ уақыт бойы симптомсыз жүретіні белгілі болды. Атеросклероз және жүректің коронарлық қан тамырлары қызметтерінің жетімсіздігі салдарынан жүрек ишемиясы мен миокард инфаркт аурулары пайда болады. Жүректің коронарлы артерияларының тарылуы немесе окклюзиясы оны қанмен қамтамасыз етуін төмендетеді. Жүрек жасушалары жұмыс кезінде оттегіні пайдаланады, сондықтан олар қан құрамындағы оттегі деңгейіне тәуелді болып келеді. Холестериннің шөгуі оттегі жеткізілуін төмендетіп, жүрек қызметін төмендетеді. Осындай жүрек коронарлы тамырларының бір немесе бірнеше зақымданулары болса, кеуде тұсында ауырсынулар болады. Кеуде тұсындағы бұндай ауырсынулар, сигнал ретінде симптом болып табылады. Ауырсыну мойынға, аяққа және қолға берілуі мүмкін, ол тамақтан соң немесе физикалық жүктемеден кейін пайда болуы ықтимал. Бұл жағдай біршама уақытқа созылса, жүрек жасушаларының қоректенуін бұзады, яғни ишемияға әкеледі, ал ол өз кезегінде «миокард инфарктісіне» әкеледі.

Коронарлы артериялардың ауруы (жалпы атеросклероз клиникасының бір көрінісі) жүрек бұлшықеттерін толықтай қанмен қамтамасыз ете алмайды, нәтижесінде зақымдалу пайда болады. Қазіргі таңда ЖИА күн санап өсуде. Аортокоронарлы шунттау ЖИА емдеудің ең тиімді әдісі болып табылады. Науқастар операциядан соң өздерін жақсы сезінеді, бірнеше айдан соң қалыпты өмір сүру салтына қайта келеді. Аортокоронарлы шунттау (АКШ) – бұл жүрек қан тамырларының тарылған жерін қалпына келтіретін операция түрі.

Әділхан СЕРІКҚАЛИ,
ШЖҚ«Талдықорған жоғарғы медициналық колледжі»МКҚ
«Мейіргер ісі» 502 тобының түлегі.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел. : 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail. ru, www. alatau. kz@mail. ru

Январь 2022
1 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
52	27	28	29	30	31	1	2
01	3	4	5	6	7	8	9
02	10	11	12	13	14	15	16
03	17	18	19	20	21	22	23
04	24	25	26	27	28	29	30
05	31	1	2	3	4	5	6

Февраль 2022
1 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
05	31	1	2	3	4	5	6
06	7	8	9	10	11	12	13
07	14	15	16	17	18	19	20
08	21	22	23	24	25	26	27
09	28	1	2	3	4	5	6

Март 2022
1 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
09	28	1	2	3	4	5	6
10	7	8	9	10	11	12	13
11	14	15	16	17	18	19	20
12	21	22	23	24	25	26	27
13	28	29	30	31	1	2	3

Апрель 2022
2 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
13	28	29	30	31	1	2	3
14	4	5	6	7	8	9	10
15	11	12	13	14	15	16	17
16	18	19	20	21	22	23	24
17	25	26	27	28	29	30	1

Май 2022
2 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
17	25	26	27	28	29	30	1
18	2	3	4	5	6	7	8
19	9	10	11	12	13	14	15
20	16	17	18	19	20	21	22
21	23	24	25	26	27	28	29
22	30	31	1	2	3	4	5

Июнь 2022
2 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
22	30	31	1	2	3	4	5
23	6	7	8	9	10	11	12
24	13	14	15	16	17	18	19
25	20	21	22	23	24	25	26
26	27	28	29	30	1	2	3

Июль 2022
3 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
26	27	28	29	30	1	2	3
27	4	5	6	7	8	9	10
28	11	12	13	14	15	16	17
29	18	19	20	21	22	23	24
30	25	26	27	28	29	30	31

Август 2022
3 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
31	1	2	3	4	5	6	7
32	8	9	10	11	12	13	14
33	15	16	17	18	19	20	21
34	22	23	24	25	26	27	28
35	29	30	31	1	2	3	4

Сентябрь 2022
3 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
35	29	30	31	1	2	3	4
36	5	6	7	8	9	10	11
37	12	13	14	15	16	17	18
38	19	20	21	22	23	24	25
39	26	27	28	29	30	1	2

Октябрь 2022
4 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
39	26	27	28	29	30	1	2
40	3	4	5	6	7	8	9
41	10	11	12	13	14	15	16
42	17	18	19	20	21	22	23
43	24	25	26	27	28	29	30
44	31	1	2	3	4	5	6

Ноябрь 2022
4 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
44	31	1	2	3	4	5	6
45	7	8	9	10	11	12	13
46	14	15	16	17	18	19	20
47	21	22	23	24	25	26	27
48	28	29	30	1	2	3	4

Декабрь 2022
4 квартал

Нед	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Вс
48	28	29	30	1	2	3	4
49	5	6	7	8	9	10	11
50	12	13	14	15	16	17	18
51	19	20	21	22	23	24	25
52	26	27	28	29	30	31	1

Құрылтайшы
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Баспахана директоры
Бақберген ТҮКІБАЕВ

Бас редактор
Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Редакция алқасы:

***Сарби ӘЙТЕНОВА** – редактордың орынбасары*
***Арайлым НҰРЖАПАР** – тілші*

Кезекші редактор: А. НҰРЖАПАР.

Алатау

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.

***Редакция мекенжайы:** 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.*

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau_offset@mail. ru, www.alatau.kz@mail. ru
Сайты: alatau_gazeti

Газет 07.08.2000 жылдан бастап шығады.

Таралымы 2500
Тапсырыс № 7
Индекс 15534